

HASAN
ÂLİ
YÜCEL
KLASİKLER
DİZİSİ

CCLXXIV

MOLİÈRE

HASTALIK HASTASI

MOLİÈRE

HASTALIK HASTASI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN: BERNA GÜKEN

TÜRKİYE BANKASI

Kültür Yayınları

II.
BASIM

Genel Yayın: 3490

I İümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

**MOLİÈRE
HASTALIK HASTASI**

**ÖZGÜN ADI
LE MALADE IMAGINAIRE**

**FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
BERNA GÜKEN**

**© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2015
Sertifika No: 29619**

**EDİTÖR
HANDE KOÇAK**

**GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM**

**DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ**

**GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI**

**I. BASIM, ŞUBAT 2016, İSTANBUL
II. BASIM, OCAK 2017, İSTANBUL**

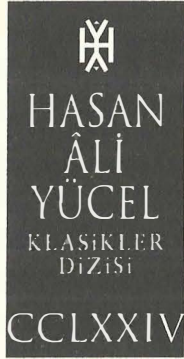
ISBN 978-605-332-685-4 (KARTON KAPAKLI)

**BASKI
AYHAN MATBAASI**

**MAHMUTBEY MAH. DEVEKALDIRIMI CAD. GELİNCİK SOK. NO: 6 KAT: 3
BAĞCILAR İSTANBUL
TEL: (0212) 445 32 38 FAKS: (0212) 445 05 63
SERTİFİKA NO: 22749**

**Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.**

**TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr**

MOLIÈRE

HASTALIK HASTASI

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
BERNA GÜKEN

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

ARGAN	Hastalık hastası.
BÈLINE	Argan'ın ikinci karısı.
ANGÉLIQUE	Argan'ın kızı, Cléante'in sevgilisi.
LOUISON	Argan'ın küçük kızı, Angélique'in kız kardeşi.
BÉRALDE	Argan'ın erkek kardeşi.
CLÉANTE	Angélique'in sevgilisi.
MÖSYÖ DIAFOIRUS	Hekim
THOMAS DIAFOIRUS	Mösyö Diafoirus'un oğlu, Angélique'in talibi.
MÖSYÖ PURGON	Argan'ın hekimi.
MÖSYÖ FLEURANT	Eczacı.
MÖSYÖ BONNEFOY	Noter.
TOINETTE	Hizmetçi.

Oyun Paris'te geçer.

Prolog

(Son derece güzel kırsal bir mekân.)

Yüce hükümdarımızın şanlı gayretleri ve zaferlerinden sonra, eli kalem tutan herkesin ya onu yüceltmek ya da onu eğlendirmek için çalışması çok doğaldır. Biz de burada bunu yapmak istedik. *Hastalık Hastası* komedisinin girizgâhını oluşturan ve amacı asil çalışmalarının ertesinde hükümdarımızın yorgunluğunu almak olan bu prolog, yüce kralımıza ithafen kaleme alınan bir methiye denemesidir.

(Flore, Pan, Climène, Daphné, Tircis, Dorilas, iki Zefiros, çoban erkekler ile çoban kızlardan oluşan bir grup görünür.)

FLORE

Bırakın, bırakın sürülerinizi,
Gelin çobanlar, gelin,
Koşun, koşun, güzel karaağaçların altına:
Size çok güzel haberler getirdim,
Köylerinizi şenlendirmeye geldim.
Bırakın, bırakın sürülerinizi,
Gelin çobanlar, gelin,
Koşun, koşun, güzel karaağaçların altına.

CLIMENE ile DAPHNE

Ey çoban, aşkından bahsetmeyi bırak artık,
Bak işte Flore bizi çağırıyor.

TIRCIS ile DORILAS

Fakat hiç olmazsa söyle bana, ey zalim kadın.

TIRCIS

Dileklerime biraz olsun dostlukla karşılık verecek misin?

DORILAS

Sadık sevgimi hissedecek misin?

CLIMENE ile DAPHNE

İşte Flore bizi çağırıyor.

TIRCIS ile DORILAS

Sadece tek bir kelime, tek bir kelime istiyorum.

TIRCIS

Ebediyen bu ölümcül acıyla mı kıvranacağım?

DORILAS

Bir gün beni mesut etmeni umabilecek miyim?

CLIMENE ile DAPHNE

İşte Flore bizi çağırıyor.

Bale Girişi

(Çoban erkekler ile çoban kızlardan oluşan grup, müzik eşliğinde Flore'un etrafında yerlerini alır.)

CLIMENE

Ey Tanrıça, bize bu kadar sevinç verecek

Ne gibi bir haber getirdiniz?

DAPHNE

Yanıp tutuşuyoruz,

Bu önemli haberi duymak için.

DORILAS

Aşktan hepimiz iç çekiyoruz.

HEP BİRLİKTE

Sabırsızlıktan ölüyoruz.

FLORE

İşte o haber. Sessiz olun!

Dilekleriniz kabul oldu, LOUIS döndü
Ve bu diyarlara zevki ve aşkı geri getirdi.
Ölümcül kaygılarınız artık son bulacak.
Muazzam zaferlerle herkesi dize getirdi;
Artık düşman kalmadığından,
Orduyu terk etti.

HEP BİRLİKTE

Ah! Bu ne güzel haber!
Ne büyük, ne güzel bir haber!
Artık sadece zevk, kahkaha ve oyun olacak!
Mutlu zaferlere koşacağız!
Tanrı dileklerimizi kabul etti.
Ah! Bu ne güzel haber!
Ne büyük, ne güzel bir haber!

Bale Girişi

(Bütün çobanlar duydukları coşkuyu dansla dile getirirler.)

FLORE

Blok flütlerinizi üfleyin
Ve en güzel sesleri dile getirin.
LOUIS şarkılarınız için,
Konuların en güzelini veriyor.
Yüzlerce muharebeden sonra,
Güçlü kollarının
Muazzam bir zafer kazandığı.

HEP BİRLİKTE

Bu sefer siz aranızda tutuşun
Yüzlerce muharebeye,
Onun şerefine şarkılar söylemek için.

FLORE

Genç sevgilim bu ormanda,
Krallığının nimetleri arasından

Bir mükâfat verecek,
En güzel sözlerle dile getirecek olan sese,
Kralların en yücesinin
Erdem ve zaferlerini.

CLIMENE

Şayet Tircis öne geçerse,

DAPHNE

Şayet Dorilas birinci gelirse,

CLIMENE

Ben de onu sevmeye ant içerim.

DAPHNE

Onun sevgisine kendimi teslim ederim.

TIRCIS

Ey çok sevgili ümit!

DORILAS

Ey sevgi dolu sözcük!

İKİSİ BİRLİKTE

Hangi konu, hangi mükâfat,

Kalbi bundan daha çok heyecanlandırabilir?

(Kemancılar yarışacak çobanları canlandırmak için bir parça çalarken, Flore, yarışmanın hakemi olarak iki Zefiros'la birlikte ağacın altına yerleşir. Geriye kalanlar seyirciler olarak sahnenin iki yanına dağılırlar.)

TIRCIS

Eriyen karlar korkunç bir sele neden olduğunda,

Bu köpüklü dalgaların ani şiddetine karşı koyacak

Yeterince sağlam bir engel yoktur.

Bentler, kaleler, şehirler ve ormanlar,

İnsanlar da, hayvan sürüleri de,

Hepsi onları alıp götüren akıntıya teslim olur.

İşte LOUIS de zaferlerinde böyle,

Hem daha gururlu hem daha hızlı hareket eder.

Bale

(Tircis'in yanındaki çoban kızlar ve erkekler beğenilerini göstermek için bir ritornello eşliğinde onun etrafında dans ederler.)

DORILAS

Tehditkâr şimşek öfkeyle delerken,
Alev alan bulutun korkunç karanlığını,
Dehşet ve korku salar,
En cesur yüreği dahi titretir.
Fakat bir ordunun başında,
LOUIS bundan da çok dehşet salar.

Bale

(Dorilas'ın yanında yer alan çoban erkekler ile çoban kızlar, biraz önce Tircis'in yanındaki çobanların yaptıklarının aynısını yaparlar.)

TIRCIS

Yunanistan'ın şarkılar yazdığı efsanevi zaferlerin,
Güzel hakikatlerin haşmetiyle
Bütün görkeminin silindiğini görüyoruz.
Bütün bu meşhur yarı tanrılar
Geçmişin yücelttiği,
Tutmaz bizim gözümüzde
LOUIS'nin yerini.

Bale

(Tircis'in yanındaki çoban kızlar ve erkekler yine aynı hareketleri yaparlar.)

DORILAS

LOUIS bizim zamanımızda, o duyulmamış zaferleriyle,
İnandırdı bizi tarihin methiyeler düzdüğü

Artık hafızalardan silinmiş yüzyılların o güzel zaferlerine.
 Yeğenlerimiz ise kendi şanlı zaferleri içinde,
 Onları inandıracak hiçbir şey bulamayacak
 LOUIS'nin bütün bu güzel zaferlerine.

Bale

*(Dorilas'ın yanındaki çoban kızlar ve erkekler aynı hareketleri
 tekrar ederler. Daha sonra iki taraf birbirine karışır.)*

PAN

(Satirler eşliğinde.)

Bırakın çobanlar, bırakın bu pervasız çekişmeyi.
 Hey, niyetiniz ne ki sizin?
 Küçük kavallarınızla çalıp söylemek mi,
 Apollon'un liriyle
 Ve en güzel şarkılarıyla
 Söylemeye kalkmayacağı şeyleri?
 Bu, size ilham veren ateşi fazla harlamaktır.
 Bu, balmumundan kanatlarla gökyüzüne uçmaktır,
 Daha sonra denizlerin en dibine çakılmak üzere.
 Ne LOUIS'nin cesaretini şarkıya dökcek
 Yeterince becerikli bir ses,
 Ne de onun imgesini çizebilecek yeterince yüce
 söz vardır.

Onun zaferlerini yüceltecek olan,
 Sessizliğin dilidir.

Onun mutlak zaferine başka şekilde hizmet edin;
 Methiyelerinizde onun gönlünü okşayan bir şey yok.
 Bırakın, bırakın şanından söz etmeyi,
 Siz sadece onu nasıl eğlendireceğinizi düşünün.

HEP BİRLİKTE

Bırakalım, bırakalım şanından söz etmeyi,
 Biz sadece onu nasıl eğlendireceğimizi düşünelim.

FLORE

Her ne kadar onun ölümsüz erdemlerini dile getirmek için

Yeterince sağlam bir zekâyâ sahip olmasanız da,
İkiniz de mükâfat için rekabet etmekten vazgeçmeyin;
Zira büyük ve güzel şeylerde,
Teşebbüs etmiş olmak yeterlidir.

Bale Girişi

(İki Zefiros ellerinde çiçeklerden yapılmış iki taçla dans ederler; daha sonra taçları iki çobana giydirirler.)

CLIMENE ile DAPHNE

(Ellerini Tircis ile Dorilas'a uzatarak.)

Zira büyük ve güzel şeylerde,
Teşebbüs etmiş olmak yeterlidir.

TIRCIS ile DORILAS

Ha! Cesaretimizi ne de güzel bir ödül takip etti!
LOUIS uğruna yapılan şeyler asla boşa gitmez.

DÖRT SEVGİLİ

Onun tatlı eğlencesine hizmet edelim bundan böyle.

FLORE ile PAN

Ne mutlu, ne mutlu hayatını ona adayana!

HEP BİRLİKTE

Hepimiz bu ormanlarda bir araya getirelim
Flütlerimizi ve seslerimizi,
Gün bugündür.
Yankılara binlerce kez tekrar ettirelim:
“LOUIS kralların en büyüğü,
Ne mutlu, ne mutlu hayatını ona adayana!”

Son Büyük Bale Giriş

(Satir, çoban erkekler ve çoban kızlar, herkes birbirine karışır. Aralarında dans yarışmaları yaparlar. Daha sonra komediye hazırlanmak üzere çıkarlar.)

Başka Bir Prolog

(Bir orman.)

(Sahne hoş bir müzikle açılır. Daha sonra bir çoban kızı, çektiği acıları dindirecek bir çare bulamadığı için tatlı tatlı yakınmak üzere sahneye gelir. Kendileri için düzenlenen şenlik ve oyunlarda bir araya toplanan pek çok satir ile keçi pan çoban kızına rastlarlar, onun şikâyetlerini dinlerler ve çok eğlenceli bir oyun sunarlar.)

ÇOBAN KIZI

Sizin o yüksek bilginiz hep hikâye,
Ey pek kibirli, fakat akılsız hekimler.
O cafcaflı Latince sözlerinizle iyileştiremezsiniz
Beni umutsuzluğa gark eden acıyı;
Zira sizin o yüksek bilginiz hep hikâye.
Heyhat! Cesaret edemiyorum göstermeye
Aşk dolu ıstırabımı,
Beni kurtarabilecek yegâne kişiye,
Uğruna iç geçirdiğim çobana.
İstırabıma son vereceğinizi iddia etmeyin,
Ey cahil hekimler, bu elinizden gelmez;
Zira sizin o yüksek bilginiz hep hikâye.
Sıradan insanların harikulade erdemini bildiğinize inandığı
O pek de güvenilir olmayan devalarınız,
Benim hissettiğim acılara iyi gelmez.
Bütün o boş konuşmalarınıza

Kulak kabartır ancak bir Hastalık Hastası.
Sizin o yüksek bilginiz hep hikâye,
Ey pek kibirli, fakat akılsız hekimler.
O cıfcaflı Latince sözlerinizle iyileştiremezsiniz
Beni umutsuzluğa gark eden acıyı;
Zira sizin o yüksek bilginiz hep hikâye.
(Sahne değişir ve bir oda dekoru görülür.)

I. Perde

1. Sahne

ARGAN

(Odasında tek başına masasının başında oturmaktadır. Elindeki markalarla¹ eczacının hesap pusulalarına bakarak hesap yapmakta ve kendi kendine konuşmaktadır.)

İki üç daha beş, beş daha on, on daha yirmi. İki ile üç beş eder. “Ayrıca ayın yirmi dördünde beyefendinin bağırsaklarını yumuşatmak, nemlendirmek ve ferahlatmak için ilaçların emilimine yardımcı, hazırlayıcı ve yumuşatıcı küçük bir tenkiye.” Eczacı Mösyö Fleurant’ın en sevdiğim yanı da bu. Hesap pusulaları hep böyle kibar: “Beyefendinin bağırsakları, bir buçuk lira.”² Evet ama Mösyö Fleurant, kibar olmak her zaman yetmez, biraz da makul olmak, hastaları soymamak gerek. Bir lavman için bir buçuk lira! Yok, ben almayayım, bunu daha önce de söyledim size. Daha önceki pusulalarda hep bir liraydı. Bir liraysa eczacı dilinde elli kuruş demektir.³ İşte size elli kuruş. “Ayrıca aynı gün beyefendinin karın altı bölgesi-

1 Okuma yazma bilmeyenlerin hesap yaparken kullandıkları markalar.
2 Kolay anlaşılсын diye dönemin para sistemi ondalık sisteme çevrilmiştir.
3 Molière zamanında eczacılar kabarcık faturalar düzenlemekle ünlüydü.

ni arıtmak, yıkamak ve boşaltmak için, reçeteye uygun olarak içinde iki doz katolikon,⁴ ravent, güllü bal vesaire bulunan temizleyici bir tenkiye, bir buçuk lira.” İzninizle, elli kuruş. “Ayrıca aynı günün akşamı beyefendinin rahat uyumasını sağlamak için hazırlanan uyuşturucu, uyutucu⁵ ve karaciğeri rahatlatıcı tatlı bir şurup, bir lira yetmiş beş kuruş.” Buna bir diyeceğim yok, zira hakikaten iyi uyuttu beni. Elli kuruş, yetmiş beş kuruş, seksen kuruş, seksen yedi buçuk kuruş. “Ayrıca ayın yirmi beşinde beyefendinin safra kesesini temizlemek ve boşaltmak için Mösyö Purgon’un reçetesi uyarınca hazırlanan, içinde taze hıyarşembe özü ve Doğu Akdeniz sinamekisi bulunan yumuşatıcı ve güçlendirici bir ilaç, dört frank.” Yok artık Mösyö Fleurant, insaf, bu düpedüz dalga geçmek! Hastaları yaşatmak gerek canım! Mösyö Purgon dört liralık olsun diye yazmadı ya reçeteye! Olsun olsun üç lira olur, çok rica ederim. Bir lira, bir lira elli kuruş. “Ayrıca aynı gün beyefendiyi dinlendirmek için ağır kesici ve pekiştirici bir şurup, bir buçuk lira.” Peki, elli kuruş, yetmiş beş kuruş. “Ayrıca ayın yirmi altısında beyefendinin gazını gidermek için tenkiye, bir buçuk lira.” Elli kuruş, Mösyö Fleurant! “Ayrıca beyefendi için aynı akşam, yukarıda belirtildiği gibi hazırlanan ikinci bir tenkiye, bir buçuk lira.” Elli kuruş, Mösyö Fleurant! “Ayrıca ayın yirmi yedisinde beyefendinin dışarı çıkmasını kolaylaştırmak ve marazi sıvıları⁶ dışarı atmasını sağlamak üzere hazırlanmış kuvvetli bir ilaç, üç lira.” Pekâlâ, bir lira, bir lira elli kuruş. Böyle insafli davranmanız hoşuma gitti. “Ayrıca ayın yirmi sekizinde beyefendinin kanını inceltmek, rahatlatmak, yatıştırmak ve ferahlatmak için bir içimlik tatlandırılmış ve

4 Ravent ve sinameki bazlı, her hastalığı iyileştirdiğine inanılan bir ilaç.
 5 Zamanın hekim ve eczacılarının ağız kalabalığı çoğu zaman yaptıkları ilaçların yetersizliğini saklamak içindi.
 6 Orta Çağ hekimlerine göre insan vücudunda dört temel salgı bulunurdu: kan, sarı safra, kara safra ve balgam.

arıtılmış süt suyu, bir lira.” Peki, elli kuruş. “Ayrıca reçete-
teye uygun olarak içinde on iki adet panzehir taşı, limon
ve nar şurubu vesaire bulunan kuvvet şurubu, beş lira.”
Ah! Mösyö Fleurant, yavaş olun biraz, çok rica ederim.
Böyle istismar ederseniz, kimse hasta olmak istemez son-
ra! Dört frankla yetinin, hadi! Bir lira, iki lira. Üç iki daha
beş, beş daha on, on daha yirmi. Altmış üç lira, yirmi iki
buçuk kuruş. Bu ayın başından beri bir, iki, üç, dört, beş,
altı, yedi, sekiz ilaç; bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz,
dokuz, on, on bir ve on iki de lavman yaptırmışım. Geçen
ay on iki ilaç ile yirmi lavman yaptırmıştım. Tevekkeli bu
ay geçen aya göre kendimi daha kötü hissediyorum! Bunu
Mösyö Purgon’a da söyleyeceğim, işleri bir hale yola koy-
sun. Hadi artık, kaldırın şunları gözümün önümden! Hiç
kimse yok. Boşuna söylenip duruyorum. Hep tek başıma
bırakıyorlar beni. Onları burada tutmanın imkânı yok.

(Hizmetkârlarını çağırmak için bir çingırak çalar.)

Duymuyorlar. Çingırağın sesi yeterince yüksek çıkmıyor.
Çingır, çingır, çingır! Nafile! Çingır, çingır, çingır! Bun-
ların hepsi sağır olmuş canım! Toinette! Çingır, çingır,
çingır! Çalsam da çalmasam da bir! Namussuz, alçak!
Çingır, çingır, çingır! Hay kuduracağım!

(Çingırak çalmayı bırakıp bağırmaya başlar.)

Çingır, çingır, çingır! Cehennemlik karı! Zavallı hasta bir
adam böyle yalnız bırakılır mı hiç! Çingır, çingır, çingır!
Yazıklar olsun! Çingır, çingır, çingır! Aman Tanrım, beni
burada ölüme terk edecek bunlar! Çingır, çingır, çingır!

2. Sahne

(Toinette, Argan.)

TOINETTE

(Odaya girerken.)

Geliyorum! Geliyorum!

ARGAN

Ah seni kancık! Ah seni şıllık!

TOINETTE

(Başını çarpmış gibi yaparak.)

Hay şu sizin yere batasınca sabırsızlığınız! Ortalığı öyle velveleye verdiniz ki kafamı kepengin kenarına çarptım.

ARGAN

(Öfkeyle.)

Ah! Seni hain!

TOINETTE

(Argan'ın sözünü kesip, bağırmasını engellemek için ahlamaya başlar.)

Ah!

ARGAN

Bir..

TOINETTE

Ah!

ARGAN

Bir saattir...

TOINETTE

Ah!

ARGAN

Beni yalnız bıraktın...

TOINETTE

Ah!

ARGAN

Ay bir sus da azarlayayım, edepsiz karı!

TOINETTE

Oh ne âlâ! Benim nasıl canım acıyor, siz beni azarlıyorsunuz, harika!

ARGAN

Boğazım yırtıldı bağırmaktan, sürtük!

TOINETTE

Ben de az kalsın kafamı kırıyordum. Ödeşтик. Berabereyiz yani!

ARGAN

Ne?! Seni rezil...

TOINETTE

Beni azarlarsanız ağlarım bakın.

ARGAN

Beni yapayalnız bıraktın, alçak!

TOINETTE

(Yine sözünü kesmek için.)

Ah!

ARGAN

Seni kancık, benim...

TOINETTE

Ah!

ARGAN

Seni ağız tadıyla bir azarlayamayacak mıyım ben be?

TOINETTE

Canınızın istediği kadar azarlayın, itirazım yok.

ARGAN

Her seferinde lafımı kesersen azarlayamam ki terbiyesiz!

TOINETTE

Sizin azarlama hakkınız varsa, benim de ağlama hakkım olmalı. Herkesin hakkı kendine, işte o kadar. Ah!

ARGAN

Off, bu azarlama işi yattı artık! Kaldır şunları hadi, şirret karı, kaldır, kaldır!

(İskemlesinden kalkarak.)

Bugünkü lavman işe yaramış mı?

TOINETTE

Sizin lavmanınız mı?

ARGAN

Evet. Safra çıkarmış mıyım?

TOINETTE

İnan olsun, ben bu işlere karışmam. Bunlara burnunu sokan Mösyö Fleurant, ne de olsa menfaat onun.

ARGAN

Su kaynatsınlar. Birazdan yaptıracağım lavman için lazım.

TOINETTE

Şu Mösyö Fleurant ile Mösyö Purgon sizin vücudunuzla kendilerini eğlendiriyorlar resmen! Sizi sağlamakla meşguller. Bu kadar ilaç almayı gerektirecek ne gibi bir hastalığınız var, kendilerine sormak isterdim doğrusu.

ARGAN

Susun bakayım, cahil, hekim reçetelerini tenkit etmek size düşmez! Bana kızım Angélique'i çağırın, kendisine söyleyeceklerim var.

TOINETTE

Kızınız kendi geliyor. Düşüncelerinizi okumuş sanki.

3. Sahne

(Angélique, Toinette, Argan.)

ARGAN

Gelin Angélique, tam zamanında geldiniz. Ben de sizinle konuşmak istiyordum.

ANGELIQUE

Sizi dinlemeye hazırım.

ARGAN

(Oturağa koşarak.)

Bir dakika!

(Toinette'e.)

Bastonumu verin bana. Birazdan dönerim.⁷

TOINETTE

(Alaycı bir sesle.)

Hadi çabuk beyefendi, çabuk! Mösyö Fleurant şimdi de bunu çıkardı başımıza!

⁷ Anlaşılan Mösyö Purgon'un reçeteleri işe yaramaktadır.

4. Sahne

(*Angélique, Toinette.*)

ANGELIQUE

(*Bezgin bakışlarını Toinette'e çevirmiş, sır verircesine.*)

Toinette!

TOINETTE

Ne?

ANGELIQUE

Bana baksana biraz.

TOINETTE

Pekâlâ, bakıyorum. Ne var?

ANGELIQUE

Toinette!

TOINETTE

Eee "Toinette" ne?

ANGELIQUE

Neyden bahsetmek istediğimi tahmin edemiyor musun yani?

TOINETTE

Tahmin ediyorum, şu bizim genç âşıktan. Tahmin ediyorum, zira altı gündür sizinle sırf ondan bahsediyoruz. Her saat başı bahsetmezseniz ölürsünüz.

ANGELIQUE

Madem biliyordun, o halde neden konuyu kendin açıp, beni konuyu açan kişi olma derdinden kurtarmadın?

TOINETTE

Fırsat vermediniz ki. Malum konuyu o kadar sık açıyor-sunuz ki sizden önce davranmak imkânsız.

ANGELIQUE

İtiraf etmeliyim ki sana ondan tüm gün bahsetsem de sıkılmam. Sana açılacağım her anı kalbim iple çekiyor. Ama söyle bana Toinette, ona beslediğim duygular yüzünden beni ayıplıyor musun?

TOINETTE

Hiç de bile.

ANGELIQUE

Kendimi bu tatlı duygulara kaptırmakla hata mı ediyorum yoksa?

TOINETTE

Ben öyle bir şey demedim.

ANGELIQUE

Bana duyduğu derin aşka kayıtsız kalmamı mı isterdin yani?

TOINETTE

Ne münasebet!

ANGELIQUE

Söylesene, sen de bu beklenmedik karşılaşmada Tanrı'nın parmağı olduğunu düşünmüyor musun? Ya da bunun kaderin bir cilvesi olduğuna inanmıyor musun?

TOINETTE

İnanıyorum.

ANGELIQUE

Daha tanımadan beni savunup koruması sence de çok asil bir hareket değil mi?

TOINETTE

Öyle.

ANGELIQUE

Bundan daha asil davranılamazdı, öyle değil mi?

TOINETTE

Kesinlikle.

ANGELIQUE

Üstelik bütün bunları ne de büyük bir zarafetle yaptı, değil mi?

TOINETTE

Ah hem de nasıl!

ANGELIQUE

Sence de çok yakışıklı, değil mi Toinette?

TOINETTE

Çok!

ANGELIQUE

Dünyanın en nazik insanı, değil mi?

TOINETTE

Şüphesiz.

ANGELIQUE

Konuşması da davranışları gibi asil, öyle değil mi?

TOINETTE

Kesinlikle.

ANGELIQUE

Bana söylediklerinden daha tutkulusunu duymak mümkün değil, değil mi?

TOINETTE

Doğrudur.

ANGELIQUE

Elimi kolumu bağlayan, Tanrı'nın bize esinlediği bu aşka karşılık vermemi engelleyen bu korkunç baskıdan daha sinir bozucu bir şey de olamaz, öyle değil mi?

TOINETTE

Haklısınız.

ANGELIQUE

Ah Toinette'çiğim, sence beni söylediği kadar seviyor mudur gerçekten?

TOINETTE

Aslında bu tip durumlarda biraz ihtiyatlı olmak gerekir. Aşk gülücüklerinin sahtesini gerçeğinden ayırmak zordur. Bu konuda öyle usta oyuncular gördüm ki.

ANGELIQUE

Ah Toinette, sen neler diyorsun böyle? Tanrım! Benimle bu kadar içten konuşurken nasıl yalan söylüyor olabilir?

TOINETTE

Eh, her durumda bunu kısa zamanda anlayacaksınız. Dünkü pusulasında sizi babanızdan isteyeceğini yazmış.

Doğru söyleyip söylemediğini bu yoldan şıp diye anlarsınız. Bundan daha iyi sınaama olamaz.

ANGELIQUE

Ah Toinette, o da beni aldatırsa hayatta hiçbir erkeğe inanmam artık!

TOINETTE

İşte babanız da geldi.

5. Sahne

(Argan, Angélique, Toinette.)

ARGAN

Hah gelin bakayım kızım, gelin şöyle. Size haberlerim var, muhtelemen hiç beklemediğiniz türden: Sizi istiyorlar. Bu da ne şimdi? Gülüyor musunuz? Evlilik hoş bir kelimedir, evet. Genç kızlar için bundan daha eğlenceli şey yoktur. Ah! Doğa kanunu, doğa! Gördüğüm kadarıyla kızım, evlenmek isteyip istemediğinizi sormama hacet yok.

ANGELIQUE

Sizi memnun edecek her şeyi yapmak zorundayım babacığım.

ARGAN

Kızımın bu kadar itaatkâr olması beni çok sevindirdi. İş tamam o halde, sizi verdim gitti.

ANGELIQUE

İsteklerinizi gözü kapalı yerine getirmek benim görevim babacığım.

ARGAN

Karım, yani üvey anneniz sizi ve küçük kardeşiniz Louison'u rahibe yapmamı istiyordu. Öteden beri kafaya koymuştu bunu.

TOINETTE

(Alçak sesle.)

Karının bir bildiği var elbet!

ARGAN

Bu evliliğe uzun süre karşı çıktık, ama sonunda onu ikna ettim, sözüm söz.

ANGELIQUE

Ah babacığım, ben sizin hakkınızı nasıl öderim!

TOINETTE

Hakikaten çok iyi yapmışsınız. Hayatınız boyunca yaptığınız en akıllıca hareket olmuş.

ARGAN

Söz konusu kişiyi henüz görmedim, ama bana çok beğeneceğimi söylediler. Sen de çok beğenecekmişsin.

ANGELIQUE

Elbette babacığım.

ARGAN

Nasıl? Onu daha önce gördün mü yani?

ANGELIQUE

Madem bu evliliği onaylıyorsunuz, size kalbimi açabilir ve korkmadan kendisiyle altı gün önce bir tesadüf eseri tanıştığımı söyleyebilirim. Bu evlenme teklifi de zaten o ilk karşılaşmada birbirimize duyduğumuz aşkın sonucu yapıldı.

ARGAN

Bana bunu söylememişlerdi, ama çok memnun oldum. Olayların böyle seyretmesi çok iyi. Dediklerine göre çok yakışıklı bir gençmiş.

ANGELIQUE

Evet babacığım.

ARGAN

Boylu bosluymuş.

ANGELIQUE

Kesinlikle.

ARGAN

Çok hoş biriymiş.

ANGELIQUE

Şüphesiz.

ARGAN

Yüzü de güzelmiş.

ANGELIQUE

Çok!

ARGAN

Akıllı usluymuş, iyi bir aileden geliyormuş.

ANGELIQUE

Çok doğru.

ARGAN

Çok kibarmış.

ANGELIQUE

Dünyanın en kibar insanı.

ARGAN

Çok iyi Latince ve Yunanca konuşuyormuş.

ANGELIQUE

Bunu hiç bilmiyordum.

ARGAN

Üç gün içinde de hekim olacakmış.

ANGELIQUE

O mu babacığım?

ARGAN

Evet. Sana bunu söylemedi mi?

ANGELIQUE

Hayır, söylemedi. Peki size kim söyledi?

ARGAN

Mösyö Purgon.

ANGELIQUE

Mösyö Purgon onu tanıyor mu ki?

ARGAN

Soruya bak! Tabii ki tanıyor, ne de olsa yeğeni.

ANGELIQUE

Cléante, Mösyö Purgon'un yeğeni mi?

ARGAN

Ne Cléante'ı? Burada seni isteyen adamdan bahsediyoruz.

ANGELIQUE

Ah tabii ya!

ARGAN

Eh işte, seni isteyen Mösyö Purgon'un yeğeni, yani Mösyö Purgon'un eniştesi hekim Mösyö Diafoirus'un oğlu. Adı da Cléante değil, Thomas Diafoirus. Mösyö Fleurant, Mösyö Diafoirus ve ben, bu evliliğe bu sabah karar verdik. Yarın babası müstakbel damadımı buraya getirecek... Ne var? Ne bu hal? Apışıp kaldınız!

ANGELIQUE

Şey, babacığım, sizin bahsettiğiniz kişiyi ben bir başkası sanmıştım.

TOINETTE

Nasıl olur beyefendi? Nasıl böyle saçma sapan bir iş yapabilirsiniz? Böyle bir servete sahipken kızınızı nasıl olur da bir hekimle evlendirirsiniz?

ARGAN

Bal gibi de evlendiririm! Hem bundan sana ne, namussuz karı! Küstah!

TOINETTE

Ah Tanrım! Hemen sövmeye başlamasanız olmaz, değil mi? Hep birlikte sinirlenmeden sakın sakın konuşamaz mıyız sanki? Lütfen, biraz daha soğukkanlı olalım. Böyle bir evlilikten maksudınız ne anlatın, çok rica ederim.

ARGAN

Maksudım şu: Hasta ve sakat bir adam olarak hekim bir damadım olsun istiyorum. Hekim akrabalarım olsun ki, hastalığımın tedavisinde güvenebileceğim insanlar bulunsun etrafımda. İhtiyacım olan ilaçları aile içinde elde edebileyim, her an muayene olup reçete yazdırabileyim.

TOINETTE

Pekâlâ, bu da bir sebep. Sakin sakin konuşmamızda büyük fayda var doğrusu. Fakat beyefendi, elinizi vicdanınıza koyun söyleyin: Siz gerçekten hasta mısınız?

ARGAN

Bu da ne demek, namussuz karı! Hastayım tabii terbiyesiz!

TOINETTE

Pekâlâ beyefendi. Doğru, siz hastasınız, bunu tartışmaya gerek yok. Evet, siz çok hastasınız, sizinle kesinlikle aynı fikirdeyim. Hatta siz sandığınızdan da hastasınız. Şimdi oldu mu? Fakat kızınız kendisine uygun biriyle evlenmeli. Kızınız hasta olmadığına göre, bir hekimle evlenmesine de lüzum yok.

ARGAN

Onun bir hekimle evlenmesini kendim için istiyorum ben. İyi huylu bir kız, babasının sağlığına iyi gelecek bir kocaya varmaktan mutluluk duymalı.

TOINETTE

Hey Tanrım! Beyefendi, size bir dost tavsiyesi vereyim ister misiniz?

ARGAN

Neymiş bu tavsiye?

TOINETTE

İyisi mi siz bu evlilikten vazgeçin.

ARGAN

Nedenmiş o?

TOINETTE

Kızınız buna asla razı olmaz da ondan.

ARGAN

Razı olmaz mı?

TOINETTE

Olmaz.

ARGAN

Benim kızım?

TOINETTE

Sizin kızınız “Ne Mösyö Diafoirus’le, ne oğlu Thomas Diafoirus’le, ne de diğer Diafoiruslerle işim olur,” diyecektir size.

ARGAN

Ama benim var! Ayrıca bu çocuk sandığınızdan çok daha iyi bir kısmet. Mösyö Diafoirus’ün tek vârisi bu çocuk. Üstelik bekâr ve çocuksuz Mösyö Purgon da bu evlilik için varını yoğunu bu oğlana verecek. Mösyö Purgon’sa, yılda tam sekiz bin lira geliri olan bir adam.

TOINETTE

Bu kadar zengin olduğuna göre, çok insan öldürmüş olmalı.⁸

ARGAN

Babasının servetini saymazsan, sekiz bin lira yıllık gelir azımsanmayacak bir şey.

TOINETTE

Bütün bunlar iyi güzel de beyefendi, ben dönüp dolaşıp yine aynı noktaya geliyorum. Benden size tavsiye, kızınıza başka koca bulun. Kızınız, Madam Diafoirus olmak için yaratılmamış.

ARGAN

Ama ben böyle olsun istiyorum.

TOINETTE

Yuh! Böyle söylemeyin!

ARGAN

Neden söylemeyecekmişim?

TOINETTE

Söylemeyin işte!

ARGAN

Neden söylemeyecekmişim bakalım?

⁸ Daha sonra yapılan araştırmaların da doğruladığı gibi, Molière zamanında tıp biliminin durumu içler acısıydı. Hekimlerin en çok başvurduğu tedavi yöntemlerinden biri hacamattı. İşte Toinette burada bu yöntemle çok sayıda hastanın ölümüne sebep olan hekimlerle alay etmektedir.

TOINETTE

Çünkü sonra ağzından çıkanı kulağı duymuyor derler.

ARGAN

Ne derlerse derler! Kızım, benim verdiğim sözü yerine getirecek. Ben bunu bilir bunu söylerim.

TOINETTE

Hayır, yerine getirmeyecek, ben bundan eminim.

ARGAN

Ben onu yola getirmesini bilirim.

TOINETTE

Yerine getirmeyecek diyorum size.

ARGAN

Bal gibi yerine getirecek. Yoksa onu manastıra kapatırım!

TOINETTE

Siz mi?

ARGAN

Ben!

TOINETTE

İyi.

ARGAN

Ne demek “iyi”?

TOINETTE

Manastıra kapatmazsınız siz onu.

ARGAN

Kapatmaz mıyım?

TOINETTE

Hayır.

ARGAN

Hayır mı?

TOINETTE

Hayır.

ARGAN

Vay vay! Çok hoş doğrusu! Demek istesem kızımı manastıra kapatamam, öyle mi?

TOINETTE

Hayır diyorum size.

ARGAN

Peki bana kim engel olacak?

TOINETTE

Bizzat siz.

ARGAN

Ben mi?

TOINETTE

Evet. Buna kalbiniz dayanmaz.

ARGAN

Dayanır.

TOINETTE

Dalga geçiyorsunuz.

ARGAN

Dalga geçmiyorum.

TOINETTE

Babalık şefkati size engel olur.

ARGAN

Asla engel olmaz.

TOINETTE

Bir iki gözyaşı, boynunuza sarılan bir çift kol ve sevgi dolu bir “benim tatlı babacığım” sözü yumuşatır sizi.

ARGAN

Bunların hiçbirisi beni yumuşatmaz.

TOINETTE

Tabi, tabi.

ARGAN

Asla vazgeçmem diyorum size!

TOINETTE

Laf!

ARGAN

“Laf” değil, “laf” değil!

TOINETTE

Ah Tanrım, ben sizi tanırım, siz iyi bir adamsınızdır.

ARGAN

(Öfkeyle.)

Ben iyi bir adam değilim! İstersem çok kötü olabilirim!

TOINETTE

Aman sakın olun efendim. Hasta olduğunuzu unutmayın.

ARGAN

Seçtiğim kocayla mutlaka evlenecek! Bu bir emirdir!

TOINETTE

Ben de kendisini evlenmekten kesinlikle menediyorum.

ARGAN

Neredeyiz biz böyle? Bir hizmetçi parçasının efendisiyle böyle konuştuğu nerede görülmüş? Bu ne rezalet!

TOINETTE

Efendi ne yaptığının farkında değilse, sağduyu sahibi hizmetçiye onu yola getirmek düşer.

ARGAN

(Toinette'in arkasından koşar.)

Ah seni küstah! Geberteceğim seni!

TOINETTE

(Elinden kurtularak.)

Şerefinize leke sürecektir şeyleri engellemek benim görevim.

ARGAN

(İskemlenin etrafında elinde bastonu öfkeyle

Toinette'i kovalamaya başlar.)

Gel buraya! Gel buraya da sana nasıl konuşulurmuş öğreteyim!

TOINETTE

(İskemlenin etrafında ters yöne kaçarak.)

Üzerime düşeni yapıyor, bir çılgınlık yapmanıza engel olmaya çalışıyorum.

ARGAN

Hadi oradan pis köpek!

TOINETTE

Bu evliliği asla kabul etmem! Asla!

ARGAN

Namussuz!

TOINETTE

Thomas Diafoirus'le evlenmeyecek işte! İstemiyorum!

ARGAN

Kaltak!

TOINETTE

O benim sözümü dinleyecek işte! Sizinkini değil!

ARGAN

Angélique, şu edepsizi durdurmayacak mısın sen?

ANGELIQUE

Ah babacığım, kendinizi böyle harap etmeyin, hastalancaksınız sonra.

ARGAN

Durdurmazsan seni lanetlerim!

TOINETTE

Ben de sözünüzü dinlerse onu mirastan mahrum ederim.

ARGAN

(Toinette'i kovalamaktan yorgun düşen Argan kendini iskemlesine bırakır.)

Ay! Ay! Daha fazla dayanamayacağım! Öldürecek bu beni!

6. Sahne

(Béline, Angélique, Toinette, Argan.)

ARGAN

Ah, karıcığım, gelin!

BELINE

Neyiniz var, benim zavallı kocacığım?

ARGAN

Gelin, bana yardım edin.

BELINE

Ne oldu yavrucuğum?

ARGAN

Hayatım!

BELINE

Sevgilim!

ARGAN

Beni sinirlendirdiler.

BELINE

Ah, benim zavallı kocacığım! Sana ne yaptılar böyle sevgilim?

ARGAN

O sizin Toinette olacak namussuz, hiç olmadığı kadar küstahlaştı.

BELINE

Bu kadar sinirlenmeyin canım.

ARGAN

Ama beni kudurttu nineciğim.

BELINE

Sakin ol yavrucuğum.

ARGAN

Bir saattir yapmak istediğim her şeye karşı çıkıyor.

BELINE

Vah vah! Sakin olun.

ARGAN

Üstelik bana hasta olmadığımı söyleyecek kadar yüzşüleşti.

BELINE

Bak şu terbiyesize!

ARGAN

Oysa durumumu biliyorsunuz aşkım.

BELINE

Tabii ki aşkım. Toinette yanılıyor.

ARGAN

Aşkım, bu namussuz kız beni öldürecek.

BELINE

Tanrı korusun!

ARGAN

Çıkardığım safranın sebebi hep o.

BELINE

Bu kadar sinirlenmeyin.

ARGAN

Size kaç defa onu kovmanızı söyledim.

BELINE

Tanrım! Yavrucuğum benim, kusuru olmayan uşak ya da hizmetçi yok ki bu dünyada. Bazen iyi özellikleri uğruna kötü özelliklerine katlanmak zorunda kalıyoruz. Toinette becerikli, itinalı, eli çabuk, en önemlisi de sadık. Bugünlerde insan hizmetine adam alırken çok dikkatli olmalı, siz de biliyorsunuz bunu. Hey, buraya bakın Toinette!

TOINETTE

Hanımfendi!

BELINE

Kocamı neden kızdırıyorsunuz bakayım?

TOINETTE

(Yapmacık bir tatlılıkla.)

Ben mi hanımfendi? Tanrı esirgesin! Neden bahsettiğinizi anlayamadım. Yaptığım her şeyde beyefendiye yaranmaya çalışıyorum ben.

ARGAN

Ah seni sahtekâr seni!

TOINETTE

Bize, kızını Mösyö Diafoirus'ün oğluyla evlendirmek istediğini söyledi. Ben de, bu koca adayı kızınız için ger-

çekten büyük şans, ama ben onu manastıra yerleştireceğinizi sanıyordum, dedim.

BELINE

Bunda sinirlenecek bir şey yok ki. Hatta Toinette haklı bile sayılır.

ARGAN

Ah aşkım, ona nasıl inanırsınız? Bu kız namussuzun biri. Bana etmediği terbiyesizlik kalmadı!

BELINE

Size tabii ki inanıyorum sevgilim. Oturun şöyle bakayım. Dinleyin Toinette! Eğer kocamı böyle kızdırmaya devam ederseniz, sizi kapı dışarı ederim, ona göre. Hadi çabuk, bana kürklü paltosuyla yastıklarını verin de kocamı iskemlesine yerleştireyim, rahat etsin. Vah canım, ne hale gelmişsiniz böyle! Takkenizi kulaklarınıza kadar iyice çekin, hah şöyle! Kulakları üşütmek insanı hemen nezle eder.

ARGAN

Ah sevgilim, bana böyle baktığınız için size nasıl minnettarım, bir bilseniz!

BELINE

(Argan'ın etrafına koyduğu yastıkları düzelterek.)

Kalkın da şunu altınıza koyayım. Bu arkanıza destek olsun; bu da diğer yana. Bunu sırtınıza yerleştirelim; şuna da kafanızı yaslayın.

TOINETTE

(Yastıklardan birini Argan'ın kafasına sertçe koyup kaçarken.)

Bu da ayaza karşı!

ARGAN

(Öfkeyle kalkar, yastıkları Toinette'e fırlatır.)

Ah pislik karı! Beni boğmak mı istiyorsun sen?

BELINE

Tanrı esirgesin, o nasıl söz öyle!

ARGAN

(Nefes nefese tekrar yerine oturur.)

Ah! Ah! Ah! Artık dayanamıyorum!

BELINE

Niçin bu kadar sinirleniyorsunuz canım? Size iyilik yapmak istedi kız.

ARGAN

Siz bu namussuz ne şeytandır bilmezsiniz aşkım. Ah! Beni zıvanadan çıkardı! Beni sekiz ilaç, on iki lavman bile zor kendime getirir artık!

BELINE

Hadi hadi sevgilim, biraz sakın olun.

ARGAN

Bir tanem, siz benim tek tesellimsiniz.

BELINE

Benim zavallı minik kocacığım.

ARGAN

Bana olan derin sevginize duyduğum minneti göstermek için, size daha önce de söylediğim gibi aşkım, vasiyetimi hazırlatmak istiyorum.

BELINE

Ah benim bir tanem, böyle şeylerden bahsetmeyelim, çok rica ederim! Ben düşüncesine bile dayanamıyorum. Vasiyetin lafı bile acıyla kıvranmama kâfi.

ARGAN

Size bunun için noterinizle konuşmanızı söylemiştim.

BELINE

Kendisi burada, içeride, yanımda getirdim.

ARGAN

Gelsin o halde hayatım.

BELINE

Tanrı aşkına! Sevgilim, insan kocasını sevince böyle şeyleri hemen hemen hiç düşünemiyor!

7. Sahne

(Noter, Béline, Argan.)

ARGAN

Gelin Mösyö Bonnefoy, gelin. Şöyle oturun, çok rica ederim. Karım bana sizin son derece nitelikli biri olduğunuzu söyledi. Hatta karımın dostlarındanmışsınız. Hazırlamak istediğim vasiyetname için karımdan sizinle konuşmasını rica etmiştim.

BELINE

Ah Tanrım! Böyle şeyleri konuşmaya dilim varmaz ki!

NOTER

Hanımfendi bana niyetinizi ve kendisi lehine yapacağınız düzenlemeleri bir bir anlattı efendim. Ancak size şunu söylemeliyim ki karınıza vasiyetname ile hiçbir şey bırakamazsınız.

ARGAN

Ama neden?

NOTER

Teamüle aykırı.⁹ Yazılı kanunların geçerli olduğu bir yörede yaşasaydınız, istediğiniz şeyi yapabilirdiniz. Fakat Paris'te ve teamül hukukunun geçerli olduğu diğer yerlerde, en azından pek çoğunda böyle bir şey yapamazsınız, yapsanız da geçersiz sayılır. Evlilik bağıyla birbirine bağlı bir kadın ve bir erkek, ancak bağış yaparak birbirlerine menfaat sağlayabilirler; bu durumda bile taraflardan biri öldüğü sırada tarafların ne mevcut evlilikten ne de başka bir evlilikten çocukları olmalıdır.

ARGAN

Pek saçma bir teamülmüş doğrusu! Bir koca, kendisine gerçek bir sevgiyle bağlı, üzerine titreyen karısına hiçbir

9 Fransız Devrimi'ne kadar Fransa'nın kuzey ve doğusunda Cermenlere dayanan teamül hukuku geçerliydi. Güney Fransa'da ise yazılı hukuk veya Roma hukuku geçerliydi. Mösyö Bonnefoy'nın dile getirdiği, Paris'te geçerli olan teamüllerdir.

şey bırakamasın! Bir de avukatımla konuşayım, bakalım bu konuda ne yapabiliriz.

NOTER

Başvurmanız gereken bir avukat değil; zira avukatlar bu konuda genelde çok katıdırlar, kanunu ihlal etmek suretiyle miras bırakılmasını büyük suç sayarlar. Avukatlar çok zor insanlardır; başvurulması vicdanen mümkün kestirme yollardan bihaberdirler. Başvurulabilecek başka kişiler var. Onlar çok daha anlayışlıdırlar; kanunların etrafından dolaşmayı, izin verilmeyen şeyleri hak kılmayı iyi bilirler; işin zorluklarını aşmayı, bir iki dolaylı tavizle teamülü bertaraf etmeyi çok iyi bilirler. Bunlar olmasa bugün halimiz nice olurdu, öyle değil mi? İşin bir kolayı bulunur her zaman. Yoksa bizim mesleğe metelik verir miydim?

ARGAN

Karım bana sizin son derece becerikli ve dürüst biri olduğunuzu söylemişti zaten beyefendi. Şimdi söyleyin bana lütfen, servetimi karıma bırakıp, çocuklarımı mirasından mahrum bırakmak için ne yapabilirim?

NOTER

Nasıl mı? Karınızın yakın bir dostunu seçersiniz, servetinizin teamülün elverdiği kadarını kanuna uygun bir vasiyetnameyle ona bırakırsınız. Daha sonra bu dost serveti karınıza devreder. Ya da çeşitli alacaklılar lehine şüpheli gözükmeyecek bir sürü borç senedi imzalarsınız. Bu kişiler bu senetleri karınız namına kabul ederler, daha sonra da bu işi sırf hatır için yaptıklarını beyan ederek bütün senetleri karınıza iade ederler. Ya da henüz hayattayken karınıza nakit para ya da hamiline yazılı senet verirsiniz.

BELINE

Ah Tanrım, kendinizi bunlar için sıkıntıya sokmayın ne olur! Kocacığım sizin başınıza bir şey gelirse, ben yaşamam.

ARGAN

Canım sevgilim!

BELINE

Evet meleğim, sizi kaybedersem ben yaşayamam...

ARGAN

Tatlı karıcığım!

BELINE

Benim için hayatın bir anlamı kalmaz.

ARGAN

Aşkım!

BELINE

Size beslediğim büyük aşkı kanıtlamak için ben de arkamızdan gelirim.

ARGAN

Yüreğimi parçalıyorsunuz ballı çöreğim. Biraz sakin olun, çok rica ederim.

NOTER

(*Béline'e.*)

Bunlar vakitsiz gözyaşları. Daha ortada bir şey yok ki.

BELINE

Ah beyefendi, siz kocamı nasıl da bütün kalbimle sevdiğimi bilmiyorsunuz!

ARGAN

Ölürsem tek pişmanlığım, sizden bir çocuğum olmaması olacak canım sevgilim. Gerçi Mösyö Purgon bana yardım edeceğine söz verdi ama...

NOTER

Elbette, hâlâ vaktiniz var.

ARGAN

Vasiyetimi beyefendinin dediği gibi düzenlemem lazım sevgilim. Ama ihtiyaten karyolamın ahşap kaplamasına sakladığım yirmi bin altın para ile elimdeki biri Mösyö Damon, diğeri Mösyö Gérante tarafından hamiline yazılmış iki borç senedini şimdiden size vereceğim.

BELINE

Hayır, hayır, benim böyle şeylerde gözüm yok. Ah! Kar-
yolanızda ne kadar var dediniz?

ARGAN

Yirmi bin frank aşkım.

BELINE

Bana maldan bahsetmeyin, çok rica ederim. Ah! Ya o iki
senet ne kadarlık?

ARGAN

Biri dört bin, diğeri altı bin frank aşkım.

BELINE

Sizin yanınızda dünyanın bütün nimetleri gözümde sıfır,
benim ballı şekerim.

NOTER

(Argan'a.)

Vasiyetinizi hazırlamaya başlayalım ister misiniz?

ARGAN

Tabii beyefendi. Fakat çalışma odama geçerseniz daha ra-
hat ederiz. Hadi bana yardım edin aşkım.

BELINE

Hadi gidelim benim zavallı yavrucuğum.

8. Sahne

(Angélique, Toinette.)

TOINETTE

Yanlarında bir noter var. Bir vasiyetnameden bahsettik-
lerini duydum. Üvey anneniz hiç boş durmuyor doğrusu.
Kesin sizin aleyhinize bir şeyler yaptırıyor babanıza.

ANGELIQUE

Malını mülkünü istediği gibi kullansın, yeter ki kalbime
hükmetmesin. Kalbimi nasıl bir cendereye sokmak isti-
yorlar görüyorsun Toinette. Bu zor durumda beni yalnız
bırakma ne olur.

TOINETTE

Ben mi? Sizi yalnız bırakmak mı? Ölürüm daha iyi. Üvey anneniz olacak o kadın, beni boşuna sırdaşı yapıp kendi menfaatleri uğruna kullanmaya çalışıyor. Kendisinden asla hazzetmedim. Ben daima sizin tarafınızdayım. Siz her şeyi bana bırakın. Size elimden geldiğince yardım edeceğim. Ama size daha etkili şekilde yardımcı olabilmem için taktik değiştirmem gerek. Sizin için çabaladığımı gizleyip, babanızla üvey annenizin suyuna gider gibi yapacağım.

ANGELIQUE

Ne olursun, Cléante'ı bu evlilik işinden haberdar et.

TOINETTE

Bu işe koşmak için elimde ihtiyar tefeci Polichinelle'den başkası yok. Bu iş bana bir iki tatlı söze mal olacak, ama neyse size feda olsun. Bugün geç oldu artık, ama yarın erkenden onu çağırırım, o da size hizmet etmekten çok mutlu...

BELINE

Toinette!

TOINETTE

Beni çağırıyorlar! Hadi size iyi akşamlar. Bana güvenin!

I. Ara Oyun¹⁰

(Dekor değişir, ortaya bir şehir görünümü çıkar.)

(Polichinelle gece yarısı sevgilisine serenat yapmaya gelir. Serenadı önce keman sesleriyle kesilir. Polichinelle kemanlara öfkelenir. Serenadı daha sonra müzisyen ve dansçılardan oluşan bekçiler tarafından kesilir.)

POLICHINELLE

Ey aşk, aşk, aşk, aşk! Zavallı Polichinelle, hangi şeytana uydun sen böyle? Seni sefil sersem, nelerle uğraşıyorsun? Ticaretini bıraktın, işleri serdin. Yemeği kestir, içmeyi hemen hemen bıraktın, geceleri uyuyamaz oldun. Peki bütün bunlar kimin uğruna? Bir ahlak zabıtası, su katılmamış bir ahlak zabıtası uğruna! Sana haddini bildiren, ona söylediğin her şeyle alay eden dişi bir şeytan uğruna! Fakat bunun üzerine kafa yormanın bir anlamı yok. Bunu isteyen sensin, ey Aşk! Başka pek çok insan gibi benim de çılgın olmam gerek. Benim yaşımda bir adam için pek de yakışık alan bir durum değil bu. Ama ne yaparsın? İnsan istediği zaman ağırbaşlı olamaz; yaşlı beyinler de, tıpkı genç beyinler gibi zıvanadan çıkabilir.

Buraya dişi kaplanımın kalbini bir serenatla yumuşatıp yumuşatamayacağımı görmeye geldim. Bazen sevgilisinin kapısının önüne oturup, topuk demirlerine ve sürgülere yakınan bir âşıktan daha dokunaklısı olamaz. İşte bana eş-

10 Her perdenin sonunda dönemin alışkanlıklarına uygun olarak konuyla ilgisi olmayan bir ara oyun yer almaktadır.

lik edecek çalgı da burada.¹¹ Ey gece! Ey sevgili gece! Aşk dolu yakınmalarımı katı yürekli sevgilimin yatağına götür.

(Şarkı söyler.)

Notte e di v'amo e v'adoro.

Cerco un sì per mio ristoro;

Ma se voi dite di no,

Bell'ingrata, io morirò.

Fra la speranza

S'afflige il cuore,

In lontananza

Consuma l'hore;

Sì dolce inganno

Che mi figura

Breve l'affanno,

Ahi! troppo dura.

Così per tropp'amar languisco e muoro.

Notte e di v'amo e v'adoro.

Cerco un sì per mio ristoro;

Ma se voi dite di no,

Bell'ingrata, io morirò.

Se non dormite,

Almen pensate

Alle ferite

Ch'al cuor mi fate;

Deh! almen fingete,

Per mio conforto,

Se m'uccidete,

D'haver il torto:

Vostra pietà mi scemerà il martoro.

¹¹ Lavta.

Notte e di v'amo e v'adoro.
 Cerco un sì per mio ristoro;
 Ma se voi dite di no,
 Bell'ingrata, io morirò.¹²

YAŞLI BİR KADIN

(Pencereye çıkıp Senyör Polichinelle'e alaycı bir cevap verir.)

Zerbinetti, ch'ogn'hor con finti sguardi,
 Mentiti desiri,
 Fallaci sospiri,
 Accenti bugiardi,
 Di fede vi pregiate,
 Ah! che non m'ingannate,
 Che già so per prova,
 Ch'in voi non si trova
 Constanza ne fede;
 Oh! quanto è pazza colei che vi crede!

Quei sguardi languidi
 Non m'innamorano,
 Quei sospir fervidi
 Più non m'inflammanno;
 Vel giuro a fè.
 Zerbino misero,
 Del vostro piangere
 Il mio cor libero

12 Sizi gece gündüz seviyorum ve size tapıyorum. Beni teselli edecek bir evet duymak istiyorum. Fakat eğer hayır derseniz güzel nankör, ben öleceğim./ Umut ederken bile yürek eziliyor; yoklukta, keder içinde saatleri tüketiyor. Sıkıntımın yakında sona ereceğine dair tatlı hayalim, heyhat, sürüncemede kalıyor. Fazla sevdiğim için sürünüyor ve ölüyorum. / Sizi gece gündüz vs./ Eğer uyumuyorsanız, hiç olmazsa kalbimde açtığınız yaraları bir düşünün. Öldürecekseniz beni eğer, ah! Bari beni teselli etmek için, ölümümünden kendinizi mesul görür gibi yapın. Merhametiniz, benim şهادetimi hafifletecektir. / Sizi gece gündüz vs.

*Vuol sempre ridere,
 Credit' a me
 Che già so per prova,
 Ch'in voi non si trova
 Constanza ne fede;
 Oh! quanto è pazza colei que vi crede!*¹³
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Şarkımı bölen bu saçma sapan armoni de neyin nesi?
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Hey sessiz olun, kemanlar, susun! Bırakın da katı yürekli
 sevgilimin yaptığı mezalimden rahat rahat yakınayım.
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Susun diyorum size. Şarkı söylemek isteyen benim.
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Sussanıza.
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Hey!
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Ay!
 (Kemanlar.)

POLICHINELLE

Şaka mı bu?
 (Kemanlar.)

13 Aldatıcı bakışlarla, yalancı arzularla, sahte iç çekişlerle ve kalles sözlerle her an sadık olmakla övünen sizi küçük çapkınlar, ah! Sizler beni kandırmazsınız. Sizde ne sadakat ne de iman olduğunu tecrübeyle biliyorum. Ah! Size kananın deli olması gerekir. / O baygın bakışlarınız kalbimi yumuşatamaz artık. O ateşli iç çekişler beni ateşlemiyor artık, dinim üzerine yemin ederim size. Ey zavallı çapkın, özgürlüğüne kavuşan kalbim yakınmalarınızla alay etmek istiyor. İnanın bana, sizde ne sadakat ne de iman vs.

POLICHINELLE

Ah! Bu ne gürültü böyle!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Hay şeytanlar götürsün sizi!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Kuduracağım!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Susmayacak mısınız siz? Ah! Tanrı'ya şükür!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Yine mi?

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Lanet kemanlar!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

Bu ne aptal bir müzik böyle!

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

La, la, la, la, la, la.

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

La, la, la, la, la, la.

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

La, la, la, la, la, la.

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

La, la, la, la, la, la.

(Kemanlar.)

POLICHINELLE

La, la, la, la, la, la.

(*Kemanlar.*)

POLICHINELLE

Yemin ederim bu beni eğlendirmeye başladı. Devam edin, keman beyler, hoşuma gidiyorsunuz. Hadi ama, devam edin. Rica ediyorum. Onları susturmanın yolu buymuş demek. Müzik kendisinden isteneni asla yapmama alışmış bir kere. Hadi bakalım, sıra bizde! Şarkı söylemeden önce, bir prelüd çalmalı, bir iki parça çalıp sesimi ayarlamalıyım. Tın, tın, tın; rın, rın, rın. Lavtayı akort etmek için ne kadar uygunsuz bir zaman. Tın, tın, tın; tın, bam, tın; tın, tın. Bu havada teller sıkışmıyor. Tın, rın. Bir ses duydum. Lavtamı kapıya dayayayım.

BEKÇİLER

Kim var orada? Kim var orada?

POLICHINELLE

(*Alçak sesle.*)

Bu lanet olasıca da kim? Şarkı söylemek moda mı oldu yoksa?

BEKÇİLER

Kim var orada? Kim var orada? Kim var orada?

POLICHINELLE

Ben, ben, ben.

BEKÇİLER

Kim var orada? Kim var orada diyorum size.

POLICHINELLE

Ben, ben diyorum size.

BEKÇİLER

Sen kimsin? Sen kimsin?

POLICHINELLE

Ben, ben, ben, ben, ben, ben.

BEKÇİLER

İsmi söyle, ismini söyle, bekleme yapma.

POLICHINELLE

Benim ismim “Defol git!”

BEKÇİLER

Gelin arkadaşlar, buraya gelin.

Bize böyle cevap veren küstahı yakalayalım.

Bale Girişi

(Polichinelle’i arayan bekçiler gelir.)

(Kemanlar ve dansçılar girer.)

POLICHINELLE

Kim var orada?

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Duyduğum bu münasebetsizler de kim?

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Vay!

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Hey uşaklarım, adamlarım!

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Hay lanet!

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Lanet olsun!

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Yerlere çalacağım onları.

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Hey Champagneli, Poitoulu, Picardieli, Basklı, Bretanyalı!

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

Bana tüfeğimi getirin.

(Kemanlar ve dansçılar.)

POLICHINELLE

(Ateş eder gibi yaparak.)

Dıkşın! Dıkşın!

(Hepsi yere düşer ve kaçar.)

POLICHINELLE

(Alay ederek.)

Ah, ah, ah, ah, nasıl da korkuttum onları! Ne salak adamlar! Benim gibi herkesten korkan birinden korkuyorlar. İnan olsun, bu dünyada tek mesele becerikli olmak. Derebeyi havaları atıp cesurları oynamasaydım, beni hemen yakalarlardı! Ah! Ah! Ah!

(Bekçiler yaklaşır. Polichinelle'in ne dediğini duyarlar ve onu yakalarlar.)

BEKÇİLER

Onu yakaladık. Gelin, arkadaşlar, gelin.
Acele edin, ışık getirin.

Bale

(Bütün bekçiler ellerinde fenerlerle gelir.)

BEKÇİLER

Ah! Hain! Ah! Düzenbaz! Demek sizdiniz!
Sizi gidi böcek, sefil, alçak, küstah, arsız,
Saygısız, yüzsüz, namussuz, üçkâğıtçı, hırsız!
Siz bizi korkutmaya nasıl cüret edersiniz?

POLICHINELLE

Beyler, sarhoştum.

BEKÇİLER

Hayır, hayır, hayır, bu mazeret değil.
Size nasıl yaşanır öğretmek gerek.
Hadi zindana, çabuk zindana.

POLICHINELLE

Beyler, ben hırsız değilim.

BEKÇİLER

Zindana.

POLICHINELLE

Ben saygın bir burjuvayım.

BEKÇİLER

Zindana.

POLICHINELLE

Ben ne yaptım ki?

BEKÇİLER

Hadi zindana, çabuk zindana.

POLICHINELLE

Beyler, bırakın gideyim.

BEKÇİLER

Hayır.

POLICHINELLE

Lütfen.

BEKÇİLER

Hayır.

POLICHINELLE

Ah!

BEKÇİLER

Hayır.

POLICHINELLE

Merhamet edin.

BEKÇİLER

Hayır, hayır.

POLICHINELLE

Beyler.

BEKÇİLER

Hayır, hayır, hayır.

POLICHINELLE

Ne olur!

BEKÇİLER

Hayır, hayır.

POLICHINELLE

Acıyın.

BEKÇİLER

Hayır, hayır.

POLICHINELLE

Tanrı aşkına.

BEKÇİLER

Hayır, hayır.

POLICHINELLE

Merhamet!

BEKÇİLER

Hayır, hayır, hayır, bu mazeret değil.

Size nasıl yaşanır öğretmek gerek.

Hadi zindana, çabuk zindana.

POLICHINELLE

Ah, beyler! Sizi yumuşatmanın bir yolu yok mudur?

BEKÇİLER

Bizi yumuşatmak çok kolay.

Biz düşünüldüğünden daha insaniyiz:

Bize el altından altı kuruş içki parası verin,

Biz de sizi bırakalım.

POLICHINELLE

Heyhat! Beyler, yemin ederim üzerimde beş kuruş yok.

BEKÇİLER

Altı kuruş vermezsen,

O zaman derhâl seç,

Otuz şaplak mı,

On iki kötek mi?

POLICHINELLE

Şayet bu şartsa, illa seçmem gerekiyorsa, o zaman şaplak olsun.

BEKÇİLER

Hadi, hazırlanın.

Unutmayın, şaplakları iyi sayın.

Bale

(Dansçı bekçiler müzik eşliğinde Polichinelle'e şaplak atmaya başlarlar.)

POLICHINELLE

Bir ve iki ve üç ve dört ve beş ve altı ve yedi ve sekiz ve dokuz ve on ve on bir ve on iki ve on üç ve on dört ve on beş.

BEKÇİLER

Ah! Ah! Demek kaytarıyorsunuz.

O halde yeniden başlıyoruz.

POLICHINELLE

Ah! Beyler, dayanamıyorum. Kafamı pişmiş elmaya çevirdiniz. Yeniden başlamaktaansa, köteği tercih ederim.

BEKÇİLER

Pekâlâ, madem köteği daha çok seviyorsunuz,

O halde köteğe doyacaksınız.

Bale

(Dansçı bekçiler müzik eşliğinde Polichinelle'e kötek atmaya başlarlar.)

POLICHINELLE

Bır, ki, üç, dört, beş, altı, ah, ah, ah! Dayanamayacağım artık. Alın beyler, alın, işte istediğiniz altı kuruş.

BEKÇİLER

Ah, dürüst adam! Ah, asil ve güzel ruh!

Elveda Senyör, elveda Senyör Polichinelle.

POLICHINELLE

Beyler, size iyi akşamlar dilerim.

BEKÇİLER

Elveda Senyör, elveda, Senyör Polichinelle.

POLICHINELLE

Hadi sağlıcakla.

BEKÇİLER

Elveda Senyör, elveda Senyör Polichinelle.

POLICHINELLE

Hadi esenlikle.

BEKÇİLER

Elveda Senyör, elveda Senyör Polichinelle.

POLICHINELLE

Tekrar görüşmek üzere.

Bale

(Bekçiler aldıkları paranın sevinciyle dans ederler.)

(Dekor değişir ve birinci perdedeki odaya geri dönlür.)

II. Perde

1. Sahne

(*Cléante, Toinette.*)

TOINETTE

Ne istemiştiniz beyefendi?

CLEANTE

Ne mi istiyorum?

TOINETTE

Ah siz miydiniz! Bu ne sürpriz! Ne işiniz var burada?

CLEANTE

Kaderimi bilmek, Angélique ile konuşup duygularını öğrenmek istiyorum. Haberini aldığım o korkunç evlilik konusunda o ne düşünüyor bilmeliyim.

TOINETTE

İyi de Angélique ile öyle damdan düşer gibi konuşamazsınız ki! Aşılması gereken bazı zorluklar var. Angélique'in nasıl sıkı bir göz hapsine alındığını biliyorsunuz. Ne dışarı çıkmasına, ne de biriyle konuşmasına izin veriliyor. Sırf yaşlı teyzesinin merakı sayesinde bir defacık tiyatroya gittik de, siz de orada Angélique'i görüp ona sırlıslıklam âşık oldunuz. Bu maceradan bahsetmemeye çok çok dikkat ediyoruz.

CLEANTE

Zaten ben de buraya Cléante ya da Angélique'in âşığı olarak gelmedim. Müzik hocasının bir dostu olarak gel-

dim, müzik hocasından yerine beni gönderdiğini söyleme iznini aldım.

TOINETTE

Bakın babası geliyor! Siz biraz bekleyin, ben ona geldiğinizi haber vereyim.

2. Sahne

(Argan, Toinette, Cléante.)

ARGAN

Mösyö Purgon her sabah odamda on iki kez bir aşağı bir yukarı dolaşmamı söylemişti. Ama enine mi boyuna mı sormayı unuttum.

TOINETTE

Beyefendi, bakın burada...

ARGAN

Alçak sesle konuş hergele! Beynimi sarstın! Hastalarla böyle yüksek sesle konuşulmayacağını bilmiyor musun?

TOINETTE

Şey diyecektim, efendim...

ARGAN

Alçak sesle konuş diyorum sana.

TOINETTE

Beyefendi...

(Konuşur gibi yapar.)

ARGAN

Ne?

TOINETTE

Diyorum ki...

(Konuşur gibi yapar.)

ARGAN

Ne diyorsun?

TOINETTE

(*Yüksek sesle.*)

Diyorum ki burada sizinle konuşmak isteyen bir bey var.

ARGAN

İçeri gelsin.

(*Toinette Cléante'a işaret eder.*)

CLEANTE

Beyefendi...

TOINETTE

(*Alayla.*)

Aman bu kadar yüksek sesle konuşmayın, beyefendinin beyni sarsılır sonra!

CLEANTE

Beyefendi, sizi ayaklanmış ve daha iyi gördüğüme çok sevindim.

TOINETTE

(*Öfkelenmiş gibi yaparak.*)

Ne demek “daha iyi”? Ne münasebet! Beyefendi daima hastadır!

CLEANTE

Beyefendinin çok daha iyi olduğunu söylemişlerdi, bakıyorum da yüzüne renk gelmiş.

TOINETTE

“Renk gelmiş”le ne demek istiyorsunuz siz? Beyefendi son derece sağlıksızdır! Size beyefendinin çok daha iyi olduğunu söyleyenler densiz, densiz! Beyefendi hiç bu kadar hasta olmamıştı!

ARGAN

Toinette haklı.

TOINETTE

Beyefendi herkes gibi yürüyor, uyuyor, yemek yiyor ve su içiyor. Fakat bu fena halde hasta olmasına engel değil.

ARGAN

Çok haklı.

CLEANTE

Beyefendi, gerçekten çok üzüldüm. Beni, kızınızın şan hocası gönderdi. Kendisi birkaç günlüğüne şehir dışına çıkmak zorunda kaldı. Çok yakın bir dostu olduğumdan yerine beni gönderdi. Hanımefendi ara verirse öğrendiklerini unuttur korkusuyla derslere ben devam edeceğim.

ARGAN

Pekâlâ.

(*Toinette'e.*)

Angélique'i çağırın.

TOINETTE

Bence beyefendiyi kızınızın odasına göndersek daha iyi olur, efendim.

ARGAN

Hayır. Angélique buraya gelsin.

TOINETTE

Tek başlarına kalmazlarsa iyi ders yapamazlar ama sonra.

ARGAN

Yaparlar, yaparlar.

TOINETTE

Bu sizi rahatsız eder ama efendim. Bu haldeyken sizin heyecanlanmamanız lazım. Sonra beyniniz falan sarsılır.

ARGAN

Sarsılmaz, sarsılmaz. Ben müzik severim, ayrıca... Ah! Angélique de geldi zaten. Siz de gidin bir bakın bakalım karım giyinmiş mi?

3. Sahne

(*Argan, Angélique, Cléante.*)

ARGAN

Gelin kızım, gelin. Müzik hocanız şehir dışındaymış, yerine size ders vermesi için bu beyefendiyi göndermiş.

ANGELIQUE

Aman Tanrım!

ARGAN

Ne var? Ne oldu? Neden şaşırdınız?

ANGELIQUE

Şey...

ARGAN

Ne oldu? Sizi bu kadar heyecanlandıran nedir canım?

ANGELIQUE

Şey, baba, çok tuhaf bir raslantı bu.

ARGAN

Nasıl yani?

ANGELIQUE

Gece rüyamda korkunç bir azap çekerken gördüm kendimi. Sonra tıpkı bu beyefendiye benzeyen biri geldi. On-
dan bana yardım etmesini istedim; o da beni çektiğim
dertten kurtardı. Buraya gelip rüyamda gördüğüm kişiyi
ansızın karşımda görünce çok şaşırdım.

CLEANTE

Uykuda veya uyanıkken düşüncelerinizi işgal edebilmek
ne büyük saadet! Bir derdiniz varsa ve beni sizi o dertten
kurtarmaya layık görseniz, şüphesiz dünyanın en mesut
insanı ben olurum. İnanın bunun için yapmayacağım
şey...

4. Sahne

(Toinette, Cléante, Angélique, Argan.)

TOINETTE

(Alaycı.)

İnanın beyefendi, ben de artık sizinle aynı fikirdeyim. Dün
söylediğim her şeyi geri alıyorum. Baba Mösyö Diafoirus
ve oğul Mösyö Diafoirus sizi ziyarete gelmişler. Ne hoş bir
damadınız olacak! Göreceksiniz, dünyanın en yakışıklı,

en akıllı çocuğu. Ağzını açıp iki kelime söyledi söylemedi, o an bayıldım kendisine. Kızınız da pek hayran kalacak.

ARGAN

(Gitmek ister gibi yapan Cléante'a.)

Aman gitmeyin beyefendi. Gizlimiz saklımız yok. Kızımı evlendiriyorum. Müstakbel kocasını buraya getirmişler. Kızım da kendisini daha görmedi.

CLEANTE

Böyle hoş bir olaya şahit olmamı istemeniz büyük şeref beyefendi.

ARGAN

Kendisi, işinin ehli bir hekimin oğlu. Düğün de dört gün içinde yapılır.

CLEANTE

Çok iyi.

ARGAN

Müzik hocasına da haber verin, o da düğüne gelsin.

CLEANTE

Mutlaka haber vereceğim.

ARGAN

Sizi de davet ediyorum.

CLEANTE

Bana ne çok onur bahsettiniz.

TOINETTE

Hadi, herkes kenara çekilsin, geliyorlar.

5. Sahne

(Mösyö Diafoirus, Thomas Diafoirus, Argan, Angélique, Cléante, Toinette.)

ARGAN

(Elini takkesine götür, fakat takkeyi çıkarmaz.)

Beyefendi, Mösyö Purgon bana başınızı açmayın, dedi. Siz de meslektensiniz, anlarsınız.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Tüm ziyaretlerimizde amacımız hastaları sıkıntıya sokmak değil, onlara yardım etmektir.

ARGAN

Bana verdiğiniz bu şerefi...

(Argan ile Mösyö Diafoirus aynı anda konuşmaya başlarlar, birbirlerinin sözünü keserler, lafları karışır.)

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Oğlum Thomas ve benim...

ARGAN

Büyük bir sevinçle...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Sebebiziyaretimiz...

ARGAN

Kabul ediyorum beyefendi...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Böyle bir lütufta bulunduğunuz...

ARGAN

Ben de size gelip...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Ve bizi evinize kabul ettiğiniz için...

ARGAN

Saygılarımı bizzat sunmayı...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Ne kadar mesut olduğumuzu...

ARGAN

Çok isterdim...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Size de söylemektir...

ARGAN

Fakat siz de bilirsiniz ki beyefendi...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Böyle bir evlilik beyefendi...

ARGAN

Zavallı hasta bir adam olarak ancak...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Bizim için bir şeref olup...

ARGAN

Daima hizmetinize amade olduğumu...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Gerek mesleğimizi ilgilendiren konularda...

ARGAN

Size de göstermek için...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Gerekse başka konularda...

ARGAN

Her türlü fırsatı değerlendireceğime...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Hizmetinize amade olduğumuzu...

ARGAN

Sizi temin etmekten başka...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Her fırsatta kanıtlayacağımızdan...

ARGAN

Bir şey gelmiyor elimden...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Şüphemiz olmasın.

(Oğluna dönerek.)

Hadi Thomas, öne çıkın ve hürmetlerinizi sunun.

THOMAS DIAFOIRUS

(Okuldan daha yeni mezun olmuş, uzun boylu ve bön bir genç olan Thomas acemice ve yerli yersiz konuşur.)

Babadan başlamak gerekir, öyle değil mi?

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Evet.

THOMAS DIAFOIRUS

Beyefendi, buraya sizi ikinci bir baba olarak selamlamak, sevmek ve saymak için gelmiş bulunuyorum. Hatta diyebilirim ki siz öyle bir ikinci babasınız ki, size birinci babamdan daha çok minnettarım. Birinci babam beni dünyaya getirdi; siz beni seçtiniz. Birinci babam beni mecburen kabul etti; sizse inceliğinizden. Ben onun vücudunun bir eseriymen, sizin iradenizin meyvesiyim. Akli melekelerin bedenî melekelerle üstünlüğü nispetinde ben de size daha çok minnettarlık duyuyor, gelecekte kurulacak bu evlatlık bağına daha çok değer veriyorum. Bu vesileyle şimdiden size naçizane ve derin saygılarımı sunmak isterim.

TOINETTE

Zamane okulları ne zeki evlatlar yetiştiriyormuş meğer!

THOMAS DIAFOIRUS

İyi miydi babacığım?

MÖSYÖ DIAFOIRUS

*Optime.*¹⁴

ARGAN

(Angélique'e.)

Hadi beyefendiyi selamlayın.

THOMAS DIAFOIRUS

Elini öpeyim mi?

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Tabii, tabii.

THOMAS DIAFOIRUS

(Angélique'e.)

Hanımfendi, Tanrı cicianne sıfatını boşuna layık görmemiş, zira...

ARGAN

Konuştuğunuz kişi karım değil, kızım.

¹⁴ Lat. "Çok iyi."

THOMAS DIAFOIRUS

O nerede peki?

ARGAN

Birazdan gelecek.

THOMAS DIAFOIRUS

Gelmesini bekleyeyim mi baba?

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Siz küçükhanıma iltifat etmeye devam edin.

THOMAS DIAFOIRUS

Hanımfendi, güneşin ilk ışıkları vurduğunda Memnon Heykeli¹⁵ nasıl ahenkli sesler çıkarmaya başlarsa, benim ruhum da sizin güzelliğinizin ışıltısı karşısında öyle kendinden geçmekte. Doğa bilimcilerin de gözlemlediği gibi, nasıl ki günebakan adı verilen çiçekler daima güneşe dönerse, işte benim kalbim de bundan böyle muhteşem gözlerinizin parıltılarına dönecek. Siz kalbimin yegâne kiblesi olacaksınız. Hanımfendi, izin verin de sırf sizin ebedî, mütevazı, itaatkâr ve sadık hizmetkârınız ve kocanız olmak için çarpan bu kalbimi bir adak misali sizin güzelliğinize sunayım hanımfendi.

TOINETTE

(Alaycı.)

İşte eğitim diye buna derler! Ne güzel laflar öğretiyorlar!

ARGAN

Eh, siz ne diyorsunuz bu işe?

CLEANTE

Beyefendi harikalar yaratıyorlar. Eğer hekimliği de hatipliği kadar iyiye, kendisinin hastası olmak büyük zevk olacaktır.

¹⁵ Yunan mitolojisinde, Troya krallarının soyundan Tithonos ile Şafak Tanrıçası Eos'un oğlu, Habeşistan kralı. Troya Savaşı'nda Akhilleus tarafından öldürülür. Mısır'da III. Amenhotep'in diktirdiği bir heykel Memnon Heykeli olarak bilinir, bu heykel güneş doğarken tatlı sesler çıkarmakta, Yunanlara göre doğan günü selamlamaktaydı. Sonraları bunun sıcaklık değişiminden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

TOINETTE

Kesinlikle. Tedavisi de konuşması kadar iyiye tadından yenmez doğrusu!

ARGAN

Hadi, çabuk iskemlemi getirin! Herkese yerlerini gösterin. Siz şöyle oturun sevgili kızım. Gördüğünüz gibi, beyefendi, herkes oğlunuza hayran kaldı. Böyle bir evlada sahipsiniz, ne mutlu size!

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Beyefendi, oğlum diye söylemiyorum ama kendisinden çok memnunum. Onu gören herkes, içinde hiçbir kötülük olmadığını söylüyor. Hiçbir zaman geniş bir hayalgücü veya hani şu bazılarında görülen zekâ pırıltısı olmadı kendisinde. Ama işte tam da bu yüzden oğlumun, mesleğimiz için elzem olan muhakeme yetisine sahip olacağını hemen anladım. Küçükken asla yaramaz ya da uyanık denen çocuklardan olmadı. Hep tatlı, sakın, sessiz ve asık suratlıydı. Çocuk oyunları olarak nitelendirilen o küçük oyunları hiç oynamadı. Okumayı öğretene kadar akla kararı seçtik. Dokuz yaşında hâlâ harfleri bilmiyordu. “Olsun,” diyordum kendi kendime, “geç büyüyen ağaçlar daima en iyi meyveleri veren ağaçlardır; mermere kazımak kuma kazımdan zordur, ama yazılar mermerde daha uzun süre kalır; öğrenmedeki bu yavaşlık ve hayal gücü eksikliği ileride ortaya çıkacak sağlam muhakemenin alametleridir.” Okula gönderdiğimde çok zorlandı, ama güçlüklerle boyun eğmedi. Hocaları bana derslere devamlılığını ve gayretli çalışmalarını hep övmüştür. İşte böyle ite kaka başarıyla mezun ettik okuldan. Övünmek gibi olmasın ama kendisi iki yıldır tıp eğitimi görüyor ve okuldaki bütün münazaralarda onun kadar gürültü koparan başka bir hekim adayı daha yok.¹⁶ Ondan çok çekinirler. Karşıt

16 O dönemde tıp eğitimi, halka açık münazaralara katılmaktan ibaretti.

tezleri sonuna kadar savunmadığı bir tek münazara dahi olmadı. Tartışmalarda serttir, ilkeleri konusunda bir Türk kadar güçlüdür, fikrini asla değiştirmez; düşüncesini mantığın sınırlarına kadar zorlar. Ama hepsinden öte, onda en çok hoşuma giden şey, atalarımızın fikirlerine körü körüne sarılmasıdır. Bu konuda benim yolumdan gidiyor. Çağımızın kan dolaşımı¹⁷ ya da bunun gibi sözde keşiflerinin altında yatan nedenleri ve bunlarla ilgili yapılan deneyleri bırakın anlamayı, dinlemek dahi istemedi.

THOMAS DIAFOIRUS

(Cebinden tomar halinde, kalınca bir tez çıkarıp Angélique'e uzatır.)

Dolaşımcılara karşı bir tez hazırladım. Beyefendi izin verirlerse, dehamın ilk mahsulü olarak hanımefendiye sunmak isterim.

ANGELIQUE

Bu benim için çok gereksiz bir mahsul olur beyefendi. Ben böyle şeylerden anlamam.

TOINETTE

Siz verin, verin! Hiç değilse yaldızları, süsleri işe yarar. Odamızı falan süsleriz.¹⁸

THOMAS DIAFOIRUS

Yine beyefendi izin verirlerse, sizi bir kadın cesedi üzerinde yapacağım teşrihe davet etmek isterim. Daha sonra bu teşrih üzerine bazı saptamalarda bulunacağım. Eğlenmiş olursunuz.

17 Paris Tıp Fakültesi, ilk defa İngiliz hekim William Harvey tarafından 1619'da kanıtlanan dolaşım sistemine şiddetle karşı çıkmıştı. Ancak *Hastalık Hastası* yazıldığı sırada (1673) Fransız hekimlerin çoğu artık kan dolaşımı gerçeğini kabul etmişti. Hatta "dolaşımcılar"a (*circulateurs*) karşı çıkmak gülünç hale gelmişti.

18 Molière zamanında parşömen veya kumaş üzerine basılan tezler çoğu zaman portreler, armalar, amblemler, çeşitli kapak süsleriyle bezenip zenginleştirilirdi. Bugünün aksine bu tezlerde sadece birtakım sorular sorulurdu.

TOINETTE

Kim bilir nasıl eğlenceli olacak! Nişanlılarını tiyatroya götürülenler vardır; ama teşrihe götürmek daha gösterişli bir şey canım!

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Bunun dışında, sizi temin ederim, oğlum hekimlerimizin kaidelerine göre evlilik ve üreme için gerekli olan niteliklere sahiptir. Kendisinin üreme kapasitesi her türlü övgüye layık, bünyesi ise döllemeye, dünyaya sağlıklı çocuklar getirmeye fevkalade uygundur.

ARGAN

Kendisini saraya takdim edip orada ona bir hekimlik pozisyonu ayarlamak niyetindesiniz, öyle değil mi beyefendi?¹⁹

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Sizinle açık konuşmam gerekirse, bizim meslekte büyük adamların yanında çalışmak hiçbir zaman hoşuma gitmemiştir. Kanımca bizim gibiler için en iyisi halka hizmet etmek. Halkla iş yapmak kolaydır. Yaptığınız şeyler için kimseye hesap vermeniz gerekmez. Mesleğin genel kurallarına uyun yeter, başınıza iş açılmaz. Büyük adamların can sıkıcı tarafı, hastalandıklarında hekimlerinden kendilerini illa iyileştirmelerini istemeleri.

TOINETTE

Çok hoş doğrusu, ne de küstah adamlar bunlar böyle! Siz hekimlerden kendilerini iyileştirmelerini bekliyorlar. Oysa sizin işiniz bu değil ki. Siz sadece ücretinizi alırsanız, reçete yazarsınız. Artık iyileşmek onlara kalmış.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Çok doğru. Biz hastalara genel tıp kuralları çerçevesinde bakmakla yükümlüyüz sadece.

ARGAN

(*Cléante'a.*)

Beyefendi, misafirler hazır buradayken kızıma biraz şarkı söyletin.

¹⁹ O dönemde bu gibi mevkiler rüşvet veya iltimas yoluyla elde edilirdi.

CLEANTE

Ben de bu emri bekliyordum zaten efendim. Misafirleri eğlendirmek için yeni bestelenmiş küçük bir operadan bir sahneyi küçük hanımla birlikte söylemeyi düşünmüştüm. Buyurun, bu sizin bölümünüz.

ANGELIQUE

Benim mi?

CLEANTE

Karşı koymayın, çok rica ederim. Bırakın söyleyeceğimiz sahne nasıl bir şey anlatayım. Bende şarkı söyleyecek ses yok, ses çıkarsam yeter, zaten şarkıyı asıl küçük hanıma söyletmem gerektiğine göre beni mazur görürsünüz.

ARGAN

Mısralar güzel mi bari?

CLEANTE

Dinleyeceğiniz şey, tam anlamıyla kısa, doğaçlama bir opera. Ahenkli nesir veya serbest şiir söylendiğini duyacaksınız. Tutku ve gereksinim iki insanı nasıl vakit kaybetmeden, kendiliğinden konuşturursa öyle.

ARGAN

Pekâlâ, dinliyoruz.

CLEANTE

(Bir çobanın ağzından, sevgilisine onu ilk gördüğü andan beri nasıl sevdiğini anlatmaya başlar; daha sonra şarkıyla birbirlerine hislerini açarlar.)

Sahnenin konusu şöyle: Henüz belirmekte olan güzel bir manzaranın seyrine dalmış bir çobanın dikkati, hemen yanı başından gelen gürültüyle dağılır. Gürültünün geldiği yere döner ve son derece kaba bir adamın hakaretler ederek bir çoban kızını rahatsız ettiğini görür. Bütün erkekler gibi kadın cinsinin onurunu korumak için derhal araya girer. Adama dersini verdikten sonra çoban kızına döner ve karşısındaki genç kızın daha önce kimsede rastlamadığı güzellikteki gözlerinden dünyanın en güzel gözyaşlarının döküldüğünü görür. "Tanrım!" der kendi

kendine, “Böyle sevilesi bir insana nasıl kötü davranılır? Bu gözyaşları hangi canavara, hangi barbara dokunmaz ki?” Kızın o çok güzel bulduğu gözyaşlarını siler. Kız da o sırada ona bu küçük yardımı için teşekkür etmektedir. Öylesine sevimli, sevgi dolu ve tutkulu bir edayla yapar ki bunu çoban daha fazla dayanamaz. Her kelime, her bakış kalbine düşen birer ateştir sanki. “Böyle bir teşekkürü,” der kendi kendine, “hak edecek bir şey miydi ki yaptığım? Böylesine müteşekkir bir ruhun tatlı dokunuşlarını bir anlığına hissetmek için bile insan neler yapmaz, kendini hangi tehlikelere atmaz?” Baştaki o muhteşem manzaranın geçip gittiğini çoban fark etmez bile; lakin çok kısa sürmesinden yakınır, çünkü sona erdiğinde onu sevgili çoban kızından da ayırmıştır. Bu ilk karşılaşmadan, bu ilk andan sonra çoban evine, kalbinde olsa olsa yıllarca sürmüş bir aşka mahsus bir tutkuyla döner. Bu ayrılığın acılarını derhal hissetmeye başlar; o kadar kısa bir süreliğine gördüğü kişiyi artık göremek onu kahretmektedir. Çoban kızının güzel yüzü gece gündüz gözünün önünden gitmez. Onu tekrar görebilmek için her yolu dener, ama çoban kızı sıkı bir gözetim altında tutulduğundan tüm yollar kapalıdır. Tutkusunun şiddetiyle o güzel kıza evlenme teklif etmeye karar verir, zira onsuz yaşayamamaktadır. Bir pusulayla kıza teklifini ulaştırır, kız da kabul eder. Fakat tam bu sırada güzel kızın babasının kızını başka biriyle evlendireceği ve çok yakında da düğün yapılacağı haberi gelir. Zavallı çobanın kalbi nasıl korkunç bir azaba düşer, artık siz düşünün. Ölümcül bir ıstırapla kıvrınmaktadır. Sevdiği insanı bir başkasının kollarında görme fikrine dahi dayanamamaktadır. Umutsuzluğa düşen aşkı sayesinde çoban kızının evine girmenin bir yolunu bulur. Amacı, çoban kızının hislerini öğrenmek, buna göre kaderini tayin etmektir. Orada korktuğu başına gelir. Babasının

kaprisi, kendi tatlı aşkının karşısına yakışsız bir rakip çıkarmıştır. Bu gülünç rakip, sevgili çoban kızının yanında sanki gönlünü çoktan fethetmiş gibi muzaffer durmaktadır. Bu görüntü onu öyle kızdırır ki kendini zor tutar. Taptığı kıza acı dolu bakışlar fırlatır. Saygısı ve babasının orada oluşu, sevgilisine bir şeyler söylemesine engel olur, ama hissettikleri gözlerinden okunmaktadır. Nihayet zincirlerini kırar ve aşkının şiddeti ona işte bunları söyletir:

(Şarkı söyler.)

Güzel Philis, son verin ıstırabıma.

Yeter bu sessizlik; açın duygularımızı bana.

Çizin kaderimi:

Yaşamalı mıyım, ölmeli miyim?

ANGELIQUE

(Şarkı söyleyerek cevap verir.)

*Görüyorsunuz Tircis, kederlendiriyor beni de
Sizi kahreden bu evlilik hazırlıkları.*

Göğе bakıyorum, sizi görüyorum, iç çekiyorum.

Yetmez mi bu hislerimi anlatmaya.

ARGAN

Vay canına! Kızımın böyle kitap okur gibi duraksamadan şarkı söyleyebildiğini hiç bilmiyordum doğrusu!

CLEANTE

Ah! Güzel Philis,

Size âşık Tircis

O saadete ulaşabilir mi?

Gönlünüzde yer bulabilir mi?

ANGELIQUE

Acı çekmenize dayanamıyorum:

Evet, Tircis, sizi seviyorum.

CLEANTE

Ah, ne cazip sözler!

Doğru mu duyuyorum Tanrım?

Bir daha söyleyin, Philis; şüphem kalmasın.

ANGELIQUE

Evet Tircis, sizi seviyorum.

CLEANTE

Yalvarırım, bir kez daha Philis.

ANGELIQUE

Sizi seviyorum.

CLEANTE

Yüz kere tekrarlasanız bıkmam.

ANGELIQUE

Sizi seviyorum, sizi seviyorum;

Evet Tircis, sizi seviyorum.

CLEANTE

Ey göklerden fânileri izleyen tanrılar, krallar!

Saadetiniz benimkine eş olabilir mi?

Fakat ah Philis, bir düşünce mahvediyor beni:

Yoksa bir başkası, bir başkası...

ANGELIQUE

Ah! Ölümü ona yeğlerim.

Sizi nasıl kahrediyorsa,

Beni de kahrediyor varlığı.

CLEANTE

Fakat babanız sizi boyun eğmeye zorluyor.

ANGELIQUE

Bu evliliğe evet demektense

Ölürüm daha iyi.

Ölürüm, ölürüm daha iyi.

ARGAN

Peki baba ne diyor bütün bunlara?

CLEANTE

Hiçbir şey demiyor.

ARGAN

Ne kadar salak bir babaymış o öyle! Bu kadar rezilliği görüyor da ağzını açıp tek kelime etmiyor!

CLEANTE

Ah! Aşkım...

ARGAN

Hayır, hayır, bu kadarı yeter! Bu komedi çok kötü örnek oluyor. Çoban Tircis densizin biri; çoban kızı Philis ise terbiyesiz, babasının karşısında ne biçim konuşuyor öyle! Verin şu kâğıdı bakayım bana! Ah! Bu da ne böyle? Söylediğiniz sözler nerede yahu? Burada sadece notalar var!

CLEANTE

Kısa zaman önce sözleri de notalarla yazma yöntemi bulundu. Yoksa bilmiyor muydunuz beyefendi?

ARGAN

Çok iyi, çok iyi. Tekrar görüşene kadar size uğurlar olsun beyefendi! Sizin şu münasebetsiz operanızı dinlemesek daha memnun olurduk.

CLEANTE

Sizi eğlendireceğini düşünmüştüm.

ARGAN

Saçmalıklar insanı eğlendirmez! Ah! Karım da geldi işte.

6. Sahne

(Béline, Argan, Toinette, Angélique, Mösyö Diafoirus, Thomas Diafoirus.)

ARGAN

Aşkım, bakın bu Mösyö Diafoirus'un oğlu.

THOMAS DIAFOIRUS

Hanımfendi, Tanrı size haklı olarak ciciannelik sıfatını layık görmüş; zira yüzünüzden de okunduğu üzere...

BELINE

Buraya tam zamanında gelip sizinle tanışma şerefine nail olduğum için kendimi mutlu addediyorum beyefendi.

THOMAS DIAFOIRUS

Zira yüzünüzden de okunduğu üzere... Zira yüzünüzden de okunduğu üzere... Hanımefendi, methiyemin tam ortasında lafımı kestiniz, ezberimi unuttum.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Başka sefere artık Thomas.

ARGAN

Keşke daha evvel gelseydiniz aşkım.

TOINETTE

Ah! Hakikaten hanımefendi. İkinci baba, Memnon Heykeli, günebakan denen çiçekler falan hepsini kaçırdınız!

ARGAN

Hadi kızım, beyefendinin elini tutun ve müstakbel kocanıza sadakat yemini edin.

ANGELIQUE

Baba!

ARGAN

Ne? "Baba!" Ne demek oluyor şimdi bu?

ANGELIQUE

Çok rica ederim, işi aceleye getirmeyin. Bize zaman verin de birbirimizi tanıyalım. Sağlam bir birliktelik kurmak için önce birbirimize ısınmalıyız.

THOMAS DIAFOIRUS

Kendi adıma hanımefendi, ben size çoktan ısındım. Daha da beklememe lüzum yok.

ANGELIQUE

Siz çabucak ısınmış olabilirsiniz beyefendi, ama ben henüz ısınmadım. Ayrıca itiraf etmeliyim ki, niteliklerinizle beni yeterince etkilemiş sayılmazsınız.

ARGAN

Hop! Hop! Hop! Hele bir evlenin, o da olur canım!

ANGELIQUE

Pekâlâ baba, bana biraz zaman tanıyın, çok rica ederim. Evlilik öyle bir bağ ki hiçbir kalp buna zorlanmamalı.

Şayet beyefendi de dürüst bir insansa, kendisiyle zorla evlendirilen bir kızı kabul etmeyecektir.

THOMAS DIAFOIRUS

*Nego consequentiam*²⁰ hanımefendi. Ben pekâlâ dürüst bir insan olabilirim, ama bu sizi kabul etmeme engel değil.

ANGELIQUE

Zorla güzellik olmaz.

THOMAS DIAFOIRUS

Eskileri okuyoruz hanımefendi. Onlar, geleneklerine göre, evlenecekleri kızları baba evinden zorla kaçınırlarmış. Hani kızlar kendi istekleriyle onun bunun kollarına atılıyor gibi görünmesin diye.

ANGELIQUE

O günler eskide kaldı beyefendi. Biz bugün yaşıyoruz. Bu çağda yapmacıklığa gerek yok artık. Eğer bir evliliği istiyorsak kendimiz evet demeyi biliriz, kimsenin bizi zorlamasına gerek yok. Biraz sabredin. Beni seviyorsanız isteklerime de boyun eğmeniz gerekir beyefendi.

THOMAS DIAFOIRUS

Tabii hanımefendi, fakat aşkımın menfaatleri ölçüsünde ancak.

ANGELIQUE

Fakat aşkın en büyük kanıtı, sevilen kişinin arzularına boyun eğmektir.

THOMAS DIAFOIRUS

Distinguo hanımefendi. Mülkiyete dokunmadıkça, *concedo*. Mülkiyete dokunursa, *nego*.²¹

TOINETTE

Boşuna tartışıyorsunuz. Beyefendi okuldan yeni mezun olmuş, son sözü hep o söyleyecek. Neden böyle direniyorsunuz ki? Tıp fakültesi bünyesine katılma şerefi reddedilir mi hiç?

20 Latince "Bu çıkarımı reddediyorum." Zamanın tıp fakültesi jargonu.

21 Latince üç temel tartışma fülünün çekimli hali: *Fark ediyorum, kabul ediyorum, reddediyorum*.

BELINE

Belki kalbinde bir başkası vardır.

ANGELIQUE

Bir başkası olsaydı hanımefendi, şerefe ve sağduyuya ters düşmeyecek biri olurdu.

ARGAN

Ben de burada iskele babasıyım herhalde!

BELINE

Sizin yerinizde olsam onu evlenmeye hiç zorlamazdım, yavrucuğum. Ama ne yapacağımı da bilirdim.

ANGELIQUE

Ne demek istediğinizi anlıyorum hanımefendi. Benim iyi-liğimi nasıl düşündüğünüzü biliyorum. Fakat kim bilir, belki de telkinleriniz hiç gerçekleşmez.

BELINE

Sizin gibi aklı başında ve namuslu kızlar böyle itaatsizlik etsin, babalarının isteklerine karşı çıksın! Nerede o eski-zamanlar!

ANGELIQUE

İtaatin de sınırları vardır hanımefendi. Akıl ve kanunlar her şeyi kapsamaz.

BELINE

Yani demek oluyor ki aklınızda bir evlilik var, ama kocayı illa kafanıza göre seçeceksiniz.

ANGELIQUE

Babam beni sevebileceğim birine vermek istemiyorsa, ben de ona hiç olmazsa sevemeyeceğim biriyle evlenmeye zorlamaması için yalvarırım.

ARGAN

Tüm bunlar için sizlerden özür dilerim beyler.

ANGELIQUE

Evlilikte herkesin emeli kendine. Ben gerçekten seveceğim, hayatım boyunca bağlı kalacağım bir koca istiyorum. Bu yüzden de bazı şeylerden emin olmak isterim.

Bazıları sırf aile baskısından kurtulup istedikleri her şeyi yapabilmek için evlenirler. Bazıları da vardır ki hanımefendi, sırf kendi menfaatleri ve miras hakkı için evlenirler. Bunlar evlendikleri adamların ölümleriyle zenginleşir, hiç utanıp sıkılmadan kocadan kocaya koşar, mirastan mirasa konarlar. Böyle kadınlar görünüşe hiç aldırış etmezler, önlerine gelenle evlenirler.

BELINE

Bugün mantık yürütme gününüz anlaşılan. Ne demeye çalışıyorsunuz, merak ettim doğrusu.

ANGELIQUE

Ben mi hanımefendi? Söylediklerim yeterince açık değil mi?

BELINE

Siz tahammül edilmesi imkânsız bir ahmaksınız kızım.

ANGELIQUE

Beni size küstahça davranmaya zorlamak istiyorsunuz hanımefendi. Ama sizi uyarıyorum, bu zevki size tattırmayacağım.

BELINE

Sizin küstahlığınızın eşi benzeri yok.

ANGELIQUE

Hayır hanımefendi, boşa nefes tüketiyorsunuz.

BELINE

Öyle gülünç bir gururunuz, öyle küstah bir kendini beğenmişliğiniz var ki, herkes sizinle alay ediyor.

ANGELIQUE

Bütün bunlar hiçbir işe yaramayacak hanımefendi. Ne yaparsanız yapın sakın kalacağım ve şimdi de maksadınıza erişme umudunuzu tamamen kırmak için gözünüzün önünden çekiliyorum.

ARGAN

Dinle beni, ortada uzlaşacak bir şey yok. Sana dört gün veriyorum: Ya bu beyefendi ya da manastır. Siz üzülmeyin. Ben onu yola getirmesini bilirim.

BELINE

Sizi yalnız bırakmak istemezdim yavrucuğum, ama şehirde işim var, mutlaka halletmem gerek. Hemen dönerim.

ARGAN

Peki aşkım. Notere de uğrayın da malum belgeyi göndersin.

BELINE

Hoşça kal minik kocacığım.

ARGAN

Güle güle sevgilim. İşte beni seven bir kadın... İnanılır gibi değil.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Biz de izninizi rica edelim beyefendi.

ARGAN

Aman efendim, beni bir muayene edin, çok rica ederim.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

(Argan'ın nabzını tutarak.)

Hadi Thomas, siz de beyefendinin diğer bileğini tutun.

Bakalım nabzı konusunda doğru bir hükme varabilecek misiniz. *Quid dicitis?*²²

THOMAS DIAFOIRUS

*Dico:*²³ Beyefendinin nabzı kendini iyi hissetmeyen birinin nabzı gibi atıyor.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Güzel.

THOMAS DIAFOIRUS

Hani sert denemez ama sertimsi atıyor.²⁴

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Çok iyi.

THOMAS DIAFOIRUS

Nabzı parmağı zorluyor.

22 Lat. "Ne diyorsun?"

23 Lat. "Diyorum ki."

24 Molière burada kelime oyunu yapmıştır (*dur, duriuscule*).

MÖSYÖ DIAFOIRUS

*Bene.*²⁵

THOMAS DIAFOIRUS

Hatta biraz düzensiz.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

*Optime.*²⁶

THOMAS DIAFOIRUS

Bu da *splenik parankima*,²⁷ yani dalaktaki bir düzensizliğe işaret ediyor.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Çok güzel.

ARGAN

Ama Mösyö Purgon karaciğerimin hasta olduğunu söylemişti...

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Gayet tabii. İkisine de *parankima* denir zaten; zira mide damarı, mide kapısı ve en başta da safra yoluyla birbirlerini etkilerler. Hekim size bol kızartma yazmıştır herhalde.

ARGAN

Yoo, sadece haşlama dedi.

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Eh tabii, ikisi de aynı şey zaten, ha kızartma ha haşlama. Çok ihtiyatlı bir reçete yazmış, güvenilir ellerdesiniz.

ARGAN

Bir de beyefendi, bir yumurtaya kaç adet tuz taneciği koymak gerekir acaba?

MÖSYÖ DIAFOIRUS

Altı, sekiz, on, hep çift sayı. İlaçlara maddeler nasıl tek sayıyla ekleniyorsa, bu da hep çift sayıyla.

ARGAN

Görüşmek üzere beyefendi.

²⁵ Lat. "İyi."

²⁶ Lat. "Çok iyi."

²⁷ *Parankima* akciğer, dalak, karaciğerdeki gibi özel dokulara verilen tıbbi isim; *splenik* ise, "dalağa dair" demektir.

7. Sahne

(Béline, Argan.)

BELINE

Çıkmadan gelip sizi bir konuda uyarayım dedim, siz de ona göre önleminizi alırsınız. Angélique'in odasının önünden geçerken yanında genç bir erkek gördüm. Delikanlı beni görür görmez kaçtı.

ARGAN

Kızımın odasında genç bir erkek ha?

BELINE

Evet. Küçük kızınız Louison da yanlarındaydı. Onun haberi vardır.

ARGAN

Onu buraya gönderin aşkı, çabuk buraya gönderin onu! Ah! Rezil kız! Tevekkeli ayak diriyor!

8. Sahne

(Louison, Argan.)

LOUISON

Ne istediniz babacığım? Üvey annem beni çağırdığınızı söyledi.

ARGAN

Evet, buraya, yanıma gelin. Bana dönün; başınızı çevirin; bana bakın bakayım. Eee?

LOUISON

Eee ne babacığım?

ARGAN

Hadi!

LOUISON

Ne?

ARGAN

Bana söyleyecek bir şeyiniz yok mu?

LOUISON

İsterseniz size kısa zaman önce öğrendiğim *Eşek Postu* hikâyesini ya da *Karga ile Tilki* masalını anlatabilirim. Sıkılmayasınız diye.

ARGAN

Benim istediğim bu değil!

LOUISON

Peki ne?

ARGAN

Ah! Hınzır kız! Ne demek istediğimi pekâlâ biliyorsunuz.

LOUISON

Bilmiyorum babacığım.

ARGAN

Bana böyle mi itaat ediyorsunuz siz?

LOUISON

Nasıl?

ARGAN

Ben size gördüğünüz her şeyi hemen bana anlatacaksınız demedim mi?

LOUISON

Öyle dediniz babacığım.

ARGAN

Anlattınız mı peki?

LOUISON

Evet babacığım. Gördüğüm her şeyi gelip size anlattım.

ARGAN

Peki bugün hiçbir şey görmediniz mi?

LOUISON

Hayır babacığım.

ARGAN

Hayır mı?

LOUISON

Hayır babacığım.

ARGAN

Emin misiniz?

LOUISON

Eminim.

ARGAN

Demek öyle! Ben sizin gözlerinizi açmasını bilirim!

(Argan kızılıcak sopasını almaya davranır.)

LOUISON

Ah! Babacığım!

ARGAN

Ah! Küçük şeytan! Demek ablanızın odasında bir erkek gördüğünüzü bana söylemiyorsunuz?

LOUISON

Babacığım!

ARGAN

Bu size yalan söylemek neymiş gösterir!

LOUISON

(Diz çöker.)

Ah! Babacığım! Beni affedin! Ama ablam bana kimseye söyleme demişti. Size her şeyi anlatacağım!

ARGAN

Önce yalan söylediğiniz için sopa yiyeceksiniz. Gerisini sonra düşünürüz.

LOUISON

Affedin babacığım!

ARGAN

Hayır! Olmaz!

LOUISON

Benim tatlı babacığım, bana vurmayın ne olur!

ARGAN

Hayır vuracağım.

LOUISON

Tanrı aşkına babacığım, ne olur yapmayın!

ARGAN

(Louison'u dövmek üzere yakalar.)

Gelin buraya bakayım! Hadi!

LOUISON

Ah! Babacığım! Beni yaraladınız! Bir dakika durun. Ölüyorum, öldüm!

(Louison ölü taklidi yapar.)

ARGAN

Hey! Ne oluyor be? Louison! Louison! Ah aman Tanrım! Louison! Ah! Kızım! Ah! Bahtsız başım! Tatlı kızım öldü! Ben ne yaptım? Sefil! Ah! Alçak sopa! Lanet olsun! Ah! Zavallı kızım, zavallı küçük Louison'um!

LOUISON

Hadi hadi baba, ağlamayın böyle, tam olarak ölmüş sayılmam.

ARGAN

Şu minik kurnaza da bakın hele! Pekâlâ, pekâlâ. Sizi bu defalık affediyorum. Ama siz de bana her şeyi anlatacaksınız.

LOUISON

Oh! Elbette babacığım.

ARGAN

Ama dikkat edin ha, yoksa her şeyi bilen bu küçük parmak yalanınızı hemen ortaya çıkarır.

LOUISON

Sakın ablama size her şeyi anlattığımı söylemeyin babacığım.

ARGAN

Söylemem, söylemem.

LOUISON

Ben ablamın odasındaiken içeri genç bir adam girdi.

ARGAN

Peki sonra?

LOUISON

Ne istediğini sordum. O da ablamın şan hocası olduğunu söyledi.

ARGAN

(Kendi kendine.)

A-ha! A-ha! Demek mesele buymuş. Ya sonra?

LOUISON

Sonra ablam geldi.

ARGAN

Ya sonra?

LOUISON

Ablam dedi ki: “Çıkın dışarı, çıkın, çıkın! Yüce Tanrım!
Beni mahvedeceksiniz, çıkın!”

ARGAN

Ya sonra?

LOUISON

Ama o çıkmak istemedi.

ARGAN

Peki ne dedi?

LOUISON

Bir sürü bir şeyler söyledi, ne bileyim işte.

ARGAN

Ne peki, ne?

LOUISON

Ona bir sürü bir sürü şeyler söyledi. Onu çok sevdiğini,
ablamın dünyanın en güzel kızı olduğunu söyledi.

ARGAN

Ya sonra?

LOUISON

Sonra ablamın önünde diz çöktü.

ARGAN

Ya sonra?

LOUISON

Sonra ablamın ellerini öpmeye başladı.

ARGAN

Ya sonra?

LOUISON

Sonra üvey annem geldi kapıya, adam kaçtı.

ARGAN

Başka bir şey olmadı mı?

LOUISON

Olmadı babacığım.

ARGAN

Küçük parmağım öyle demiyor ama.

(Küçük parmağını kulağına götürür.)

Bir dakika, bir dakika. Yaa! Yaa! Yaa! Ne? Oh! Oh! Küçük parmağım diyor ki, bir şey daha görmüşsünüz ama anlatmıyormuşsunuz.

LOUISON

Küçük parmağınız yalan söylüyor babacığım!

ARGAN

Sözlerinize dikkat edin!

LOUISON

Hayır babacığım ona inanmayın, yalan söylüyor, yemin ederim.

ARGAN

Peki peki! Bunu daha sonra anlarız. Şimdi gidin ve gözünüzü dört açın. Hadi hadi! Ah! Şimdiki çocuklar çocuk değil şeytan! Ah! Hep bela, hep bela! Hastalığını düşünecek vakit dahi bırakmıyorlar insana! Daha fazla dayanamayacağım artık! Bittim ben bittim!

(İskemlesine çöker.)

9. Sahne

(Béralde, Argan.)

BERALDE

Eee sevgili kardeşim? Ne var ne yok? Nasıl hissediyorsunuz kendinizi?

ARGAN

Ah kardeşim, çok kötü çok!

BERALDE

Ne demek “çok kötü”?

ARGAN

Çok kötü işte. Kendimi inanılmayacak derecede bitkin hissediyorum.

BERALDE

Sinir bozucu bir durum.

ARGAN

Konuşmaya bile takatim yok.

BERALDE

Ben de size yeğenim Angélique için çıkan bir kismetten bahsedecektim.

ARGAN

(İskemlesinden kalkar, hiddetle konuşur.)

O namussuzdan bahsetmeyin bana kardeşim! O kız edepsiz, küstah ve yüz­süz! İki gün içinde manastıra kattıracağım onu!

BERALDE

Ah! İşte bu çok iyi. Gücünüzü biraz olsun toparlamanıza çok sevindim! Ziyaretim size yaradı anlaşılan. Hadi hadi! Sonra konuşuruz bütün bunları. Yolda rastladığım bir kumpanyayı getirdim yanımda. Sıkıntınızı üzüntünüzü dağıtır, içinizi açar da daha sonra rahat rahat konuşuruz konuşacaklarımızı. Mağripli kılığına girmiş çingene­ler bunlar. Hem şarkı söylüyorlar hem dans ediyorlar. Hoşunuza gideceğinden eminim. Mösyö Purgon’un bir reçetesine bedel değilse neyim! Hadi gidelim.

II. Ara Oyun

*(Argan'ın erkek kardeşi onu eğlendirmek için
Mağripli kılığma girmiş çok sayıda Çingene kadın ve
erkek getirir. Çingeneler şarkı söyleyip dans ederler.)*

BİRİNCİ MAĞRİPLİ KADIN

Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Tatlı gençliğinizin;
Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Kendinizi aşka verin.
En tatlı hazlar,
Aşk ateşi yoksa eğer,
Yeterince güçlü olamaz
Ruhu tatmin edecek kadar.

Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Tatlı gençliğinizin;
Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Kendinizi aşka verin.

Bu kıymetli anları kaybetmeyin:
Güzellik geçicidir,
Zaman onu siler geçer.

Yerine gelir oturur,
Bu tatlı uğraşları elimizden alan
Buzul çağı.

Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Tatlı gençliğinizin;
Baharın tadını çıkarın
Güzel yaşlarınızın,
Kendinizi aşka verin.

İKİNCİ MAĞRİPLİ KADIN

Aşk bizi ele geçirdiğinde,
Aklınızdan ne geçer?
Gençlikte kalpler,
Meyillidir aşka.
Haddinden fazla.

Aşk bize öyle tatlı gelir ki,
Beklemeden,
Kendiliğinden,
Kaptırırız kendimizi o tatlı görünüşüne.

Fakat bütün o anlatılanlar,
Aşkın bedeli olan
Derin acılar
Ve gözyaşları,
Korkutuyor bizi
Aşkın hazlarından.

ÜÇÜNCÜ MAĞRİPLİ KADIN

Bizim yaşımızda ne hoş,
Tatlı tatlı sevmek
Sadakatle bağlanan
Bir âşığı.
Fakat uçarıysa eğer,
Heyhat! Nasıl bir acı!

DÖRDÜNCÜ MAĞRIPLİ KADIN

Bizi terk eden âşık değil

Asıl felaket.

Acı

Ve öfke,

Kalbimizde bıraktığı

O çapkının.

İKİNCİ MAĞRIPLİ KADIN

Hangi yolu seçmeli

Genç kalplerimiz?

DÖRDÜNCÜ MAĞRIPLİ KADIN

Aşka teslim olmalı mıyız,

Sıkıntılarına rağmen?

HEP BİRLİKTE

Evet, gidelim peşinden

Aşkın ateşinin, coşkusunun, kaprisinin,

Ve o tatlı rehabetinin;

Aşk eziyet etse de,

Kalpleri büyüleyen

Yüzlerce güzelliği de var.

Bale Girişi

*(Mağripliler hep birlikte dans ederler ve yanlarında
getirdikleri maymunları oynatırlar.)*

III. Perde

1. Sahne

(*Béralde, Argan, Toinette.*)

BERALDE

Eee ne diyorsunuz sevgili kardeşim? Bir tertip hıyarşembeye bedel değil miydi?

TOINETTE

Yoo, hıyarşembenin iyisi iyidir.

BERALDE

Hadi! Artık baş başa biraz konuşalım ister misiniz?

ARGAN

Biraz sabredin kardeşim. Şimdi dönerim.

TOINETTE

Buyurun efendim. Bastonsuz yürüyemeyeceğinizi unutunuz herhalde.

ARGAN

Haklısın.

2. Sahne

(*Béralde, Toinette.*)

TOINETTE

Aman, yeğeninizin menfaatini korumaktan vazgeçmeyin sakın, ne olur!

BERALDE

Yeğenimin arzusunu yerine getirebilmek için her yolu deneyeceğim.

TOINETTE

Beyefendinin kafaya koyduğu bu saçma sapan evliliğe mutlaka engel olmalıyız. Aslında ben beyefendiyi pek sevgili Mösyö Purgon'undan nefret ettirecek, tedavi yöntemlerini onun gözünden düşürecek, bizden yana bir hekim getirtmenin çok daha etkili olacağını düşünmüştüm. Ama elimizde bu işe uygun kimse olmadığına göre, ben kendi kafama göre bir oyun oynayacağım ona.

BERALDE

Nasıl peki?

TOINETTE

Pek eğlenceli olacak! Akıllı uslu bir şey olmayacak belki, ama mutlu sona varabilir. Siz her şeyi bana bırakın. Ama üzerinize düşeni de yapın. İşte bizimki de geldi.

3. Sahne

(*Argan, Béralde.*)

BERALDE

Sevgili kardeşim, izin verirsiniz, her şeyden önce sizden konuşmamız sırasında öfkelenmemenizi rica edeceğim.

ARGAN

Söz!

BERALDE

Size söyleyeceklerime acı acı cevaplar vermeyeceksiniz.

ARGAN

Peki.

BERALDE

Sinirlenmeden, sakın sakın konuşalım.

ARGAN

Off, peki, tamam! Amma da uzattınız yahu!

BERALDE

Böyle bir servete sahipken ve küçüğünü saymazsak evlenme çağında tek bir kızınız varken, sorarım size, kızınızı manastıra kapatma fikri de nereden esti sevgili kardeşim?

ARGAN

Şuradan esti sevgili kardeşim: Ailenin reisi benim ve istediğimi yaparım.

BERALDE

Karınız da kızlarınızı başınızdan atmanız için ısrar etmekten geri kalmıyordur tabi. Eminim sırf dindarlığından ikisini de rahibe yapmak istiyordur!

ARGAN

Hah! İşte yine başladı! Lafı hemen sevgili karıma getir! Sanki her kötülüğün başı o, herkes ona düşman!

BERALDE

Hayır kardeşim. Tamam, karınıza lafım yok. Kendisi ailenize karşı mümkün olan en iyi niyetleri besleyen, kesinlikle kendi menfaatlerini gözetmeyen, size karşı fevkalade sevgi dolu, çocuklarınıza akla hayale gelmeyecek kadar iyilikle ve sevecenlikle yaklaşan bir kadın. Orası kesin. Neyse, bütün bunları bırakalım, kızınızdan bahsedelim. Çok rica ederim sevgili kardeşim, yeğenimi bir hekimin oğluna vermekteki maksudınız nedir?

ARGAN

Maksudım sevgili kardeşim, ihtiyaçlarıma uygun bir damada sahip olmak.

BERALDE

Ama kızınızın arzusu bu değil kardeşim. Hem kendisine daha uygun bir kısmet de var.

ARGAN

Olabilir. Ama diğeri bana daha uygun sevgili kardeşim.

BERALDE

Fakat sevgili kardeşim, kızınız bu adamla kendisi için mi evlenecek yoksa sizin için mi?

ARGAN

Hem kendisi için hem de benim için evlenecek kardeşim. İhtiyacım olan insanları aileme katmak istiyorum ben.

BERALDE

Ne yani, sırf bu sebepten küçük kızınızın yaşı tutsaydı onu da eczacıya mı verirdiniz?

ARGAN

Neden olmasın?

BERALDE

Nasıl oluyor da kendinizi bu hekim, eczacı takıntısından bir türlü kurtaramıyor, insanlara ve doğaya rağmen hasta olmakta inat ediyorsunuz?

ARGAN

Siz ne demek istiyorsunuz kardeşim?

BERALDE

Demek istediğim şu kardeşim: Hayatımda sizden daha sağlıklısını görmedim ben. Hatta keşke benim bünyem de sizinki kadar sağlam olsa! Sıhhatli ve zinde olduğunuz, bütün o tedavilerin sağlığınıza bozmaya hâlâ muvaffak olamamasından belli! Size verilen bütün o ilaçlara rağmen ölmüyorsunuz!

ARGAN

Fakat sevgili kardeşim biliyor musunuz beni asıl bunların ayakta tuttuğunu? Mösyö Purgon diyor ki, beni üç gün tedavi etmese ölüp gidermişim.

BERALDE

Dikkatli olmazsanız sizi öyle bir tedavi edecek ki öteki dünyayı boylayacaksınız!

ARGAN

Fakat biraz mantıklı olalım kardeşim. Siz tıp bilimine hiç mi güvenmiyorsunuz?

BERALDE

Hayır güvenmiyorum kardeşim. Hayatta kalmak için tıptan medet ummamız gerektiğine inanmıyorum.

ARGAN

Nasıl olur? Bütün dünyanın kabul ettiği, yüzyıllardır yüceltilen bir bilimi yadsıyor musunuz?

BERALDE

Yadsımak bir yana, laf aramızda bu bilimi, insanların kapıldığı en büyük çılgınlıklardan biri sayıyorum. Hatta meseleye felsefi açıdan bakarsak, bir insanın bir diğer insanı tedavi etmeye kalkışması kadar gülünç bir şey olmaz bence!

ARGAN

Neden bir insanın diğer bir insanı tedavi etmesini istemiyorsunuz kardeşim?

BERALDE

İstemiyorum, zira insan denen makinenin nasıl işlediği büyük bir muamma. Öyle ki bugüne dek bir gıdım yol alınamadı. Doğa, vücudumuzu tanımayalım diye gözlerimize hayli kalın perdeler çekmiş.

ARGAN

Yani size göre hekimler hiçbir şey bilmiyorlar?

BERALDE

Biliyorlar kardeşim, biliyorlar. Çoğu edebiyattan anlıyor; iyi Latince konuşuyor; hastalıkları Yunanca isimleriyle saymayı, tanımlamayı ve sınıflandırmayı biliyor. Ama iş iyileştirmeye gelince hiçbir şey bilmiyorlar.

ARGAN

Yine de bu konuda hekimlerin herkesten daha çok şey bildiğini kabul etmemiz gerek.

BERALDE

Size söylediğim şeyleri biliyorlar kardeşim ve bunlar da pek bir işe yaramıyor. İlimlerinin hikmeti şatafatlı bir laf ebeliği ile göz boyayıcı bir gevezelikten ibaret. Bildikleri

yegâne şey sebep diye bir sürü boş laf etmek, sonuç yerine vaatlerde bulunmak.

ARGAN

İyi de kardeşim, en az sizin kadar akıl fikir sahibi, becerikli onca adam var etrafta; ama hastalandıklarında görüyoruz, onlar da hemen hekime koşuyorlar.

BERALDE

Bu insani bir zaaf, yoksa tıbbın hikmeti değil.

ARGAN

Fakat hekimler bizzat ilimlerinin hikmetine inanıyor olmalı ki kendilerine de tatbik ediyorlar.

BERALDE

İçlerinden bazıları genel yanılgıya kapılıp çıkar sağlarken, bazıları bu yanılgıya kapılmadan çıkar sağlıyor da ondan. Sizin Mösyö Purgon mesela kurnazlıktan hiç anlamıyor, tepeden tırnağa tam bir hekim! Kendi kurallarına matematiksel gerçeklerden daha çok inanan, bu kuralları incelemeyi dahi suç sayan bir adam. Ona göre tıp biliminde müphem bir taraf, şüpheli bir nokta ya da zorluk olamaz. Katı önyargılarla, aşırı bir özgüvenle, sözüm ona aklın ve sağduyunun koyduğu ilkelere körü körüne bağlılıkla lavman yapar, hacamat eder, hiçbir şeyin faydasını zararını düşünmez. Size yaptığı şeyler yüzünden kendisine kızmamalı, zira sizi öteki dünyaya dünyanın en saf, en temiz niyetleriyle gönderecektir. Sizi öldürmek için yaptıklarının aynısını kendi karısına, çocuklarına, hatta gerekirse kendisine dahi uygulamaktan çekinmeyecektir.

ARGAN

Sizin Mösyö Purgon'a geçmişten gelen bir kininiz var kardeşim! Neyse neyse, sadede gelelim. Hastalanınca ne yapmalıyız peki?

BERALDE

Hiçbir şey sevgili kardeşim.

ARGAN

Hiçbir şey mi?

BERALDE

Hiçbir şey. Yapılması gereken tek şey istirahat etmek. Eğer şans tanırsak doğa kendini içine düştüğü düzensizlikten kurtarmayı bilecektir. Her şeyi mahveden bizim endişelerimiz, sabırsızlığımız. Ölen insanların hemen hemen hepsi hastalıktan değil tedaviden ölüyor.

ARGAN

Fakat kardeşim, birtakım şeylerle sözünü ettiğiniz doğaya yardımcı olmak gerektiğini kabul etmeliyiz.

BERALDE

Ah Tanrım! Bunlar kendi kendimizi oyalamayı sevdiğimiz sabit fikirler sadece kardeşim! İnsanların kafasına her çağda böyle tatlı hayaller sızmıştır. Bunlara inanırız, zira bunlar bize umut verir, gerçek olmalarını temenni ederiz. Eğer bir hekim size bünyeye yardımcı olmaktan, bünyeyi kurtarmaktan ve teskin etmekten, zararlı şeyleri bünyeden atmaktan, bünyedeki eksiklikleri gidermekten, bünyeyi iyileştirmekten, görevlerini kolaylıkla yerine getirecek duruma getirmekten bahsediyorsa; size kanı arıtmaktan, bağırsakları yumuşatmaktan, beyni sakinleştirmekten, dalağın şişkinliğini almaktan, göğsü rahatlatmaktan, karaciğeri iyileştirmekten, kalbi güçlendirmekten, normal ateşi muhafaza etmekten ve ömrü uzatmanın sırlarından bahsediyorsa, size tıp masalları anlatıyor demektir. Gerçeklere ve tecrübelere kulak verdiğiniz takdirde, bunların hepsinin boş laflar olduğunu görürsünüz. Öyle ki güzel bir rüyadan uyandığınızda o rüyaya inanmanın yarattığı burukluğu hissedersiniz.

ARGAN

Anlaşılan dünyanın bütün ilimleri sizin beyninizde mevcut! Yüzyılımızın en büyük hekimlerinden daha çok şey biliyorsunuz sanki!

BERALDE

O büyük hekimlerinizin söyledikleri ile yaptıkları birbirini tutmaz. Onları konuşurken dinleyin, dünyanın en maharetli adamları! Yaptıklarına bakın, dünyanın en cahil insanları!

ARGAN

Vay canına! Meğer siz ne büyük bir hekimmişsiniz de haberimiz yokmuş! Keşke şimdi o hekimlerden biri burada olsaydı da, söylediklerinizi ağzınıza tıkıp burnunuzu sürtseydi!

BERALDE

Tıpla savaşmak benim işim değil kardeşim. Herkes istediğine inanır, sorumluluğu kendine. Ben bunları sadece size söylüyorum. Sizi içinde bulunduğunuz yanılgıdan kurtarmak ve eğlendirmek için bu konuda Molière'in yazdığı komedilerden birine götürmek isterdim.

ARGAN

O sizin Molière patavatsızın teki! Sahnede dalga geçmek için dürüst hekimlerden başkasını bulamamış sanki!

BERALDE

Hekimlerle değil, tıpla dalga geçiyor o.

ARGAN

Tıba burnunu sokmak ona kaldı sanki! O koca bir dalgalak, ne dediğini bilmez! Muayenelerle, reçetelerle alay etmek, hekimler birliğine saldırmak, herkesin yücelttiği bu saygıdeğer beyefendileri tiyatro malzemesi yapmak olacak şey değil, olacak şey değil!

BERALDE

Kimleri tiyatro malzemesi yapsın isterdiniz? Farklı meslek gruplarını hicvediyor adam. Her gün prensleri, kralları sahneye taşıyor. Onlar da hekimler kadar saygıdeğer insanlar.

ARGAN

Canı cehenneme o herifin! Ben hekim olsaydım şayet, intikamımı almasını bilirdim. Hastalandığında onu ölü-

me terk ederdim, hiç yardım etmezdim ona. Ne yaparsa yapsın, ne söylerse söylesin bir damla kan almaz, en basit lavmanı dahi yapmazdım. Ve ona derdim ki, “Geber! Geber! Bu sana tıp fakültesiyle alay etmek ne demekmiş öğretir!”²⁸

BERALDE

Adama nasıl da öfkelenediniz öyle.

ARGAN

Öfkelenirim tabii. Densiz herif ne olacak! Eğer hekimlerde biraz sağduyu varsa dediğim gibi yaparlar.²⁹

BERALDE

O halde Molière sizin hekimlerinizden daha sağduyulu davranacak, zira onlardan kesinlikle yardım istemeyecektir.

ARGAN

Kendi bilir! Derdine de deva bulamayacak demektir!

BERALDE

Yardım istememek için kendine göre gerekçeleri var. Ona göre, ancak güçlü kuvvetli adamlar tıbbi yardım isteyebilirler; zira sadece onlar hastalığın yanı sıra verilen ilaçlara dayanabilirler. Oysa kendisinin sadece hastalığına dayanacak gücü var.

ARGAN

Ne saçma sapan gerekçeler bunlar! Hadi kardeşim, bu adamdan daha fazla bahsetmeyelim artık! Saframı kabartıp hastalığımı azdıracaksınız yoksa!

BERALDE

Zaten ben de konuyu değiştirmek istiyordum kardeşim. Size diyeceğim şu ki, kızınız size biraz karşı çıktı diye derhal onu manastıra kapatmaya kalkmanın alemi yok. Da-

28 Molière’in ölümünden sonra bu sahne oyuncular ve seyirciler için üzücü hale geldiğinden, sahnede geçen “Molière” ismi “oyuncular” olarak değiştirilmiştir.

29 Molière’in bu öngörüsü ne yazık ki gerçekleşmiş, 17 Şubat 1673 akşamı ölmekte olan Molière’e yardım etmeyi hiçbir hekim kabul etmemiştir. Hatta ölümünden sonra bazı hekimler, Tanrı’nın Molière’i cezalandırdığını ve böylece tıp fakültesinin intikamının alındığını dahi iddia etmişlerdir.

madınızı seçerken öfkenizin esiri olmayın. Bu işte genç kızın da biraz gönlü olmalı, sonuçta bir ömür yaşayacak bunu. Evlilik hayatının tüm mutluluğu, bu seçime bağlı.

4. Sahne

(Elinde şırmgayla Mösyö Fleurant, onun yanında Argan, Béralde.)

ARGAN

Ah! İzninizle sevgili kardeşim.

BERALDE

Hayırdır? Ne yapmak istiyorsunuz?

ARGAN

Şu küçük lavmanı yaptırmak istiyorum. Çok uzun sürmez.

BERALDE

Benimle alay mı ediyorsunuz Tanrı aşkına? Lavmansız ya da ilaçsız bir saniye duramaz mısınız siz? Hadi şunu başka bir sefere bırakın da biraz istirahat edin.

ARGAN

Mösyö Fleurant, bu akşam ya da yarın sabah gelin.

MÖSYÖ FLEURANT

(Béralde'e.)

Size ne oluyor canım? Tıp reçetelerine karşı çıkmak, beyefendinin bana tenkiye yaptırmasına mâni olmak size mi düşmüş! Bu ne cüret, pes doğrusu!

BERALDE

Hadi hadi beyefendi, anlaşılan insanlarla yüz yüze konuşmaya alışık değilsiniz!³⁰

MÖSYÖ FLEURANT

İlaçlarla böyle dalga geçip bana vakit kaybettiremezsiniz! Ben buraya elimde iyi bir reçeteyle geldim. Mösyö

30 Mösyö Fleurant'ın sürekli lavman için hazırlandığı düşünülürse, Béralde'in ettiği hakaretin boyutları daha iyi anlaşılacaktır.

Purgon'a kendisinin talimatlarını yerine getirmemi, işimi yapmamı nasıl engellediğinizi bir bir anlatacağım. Göreceksiniz siz, göreceksiniz...

ARGAN

Kardeşim, bir felakete yol açacaksınız!

BERALDE

Tabii ya, Mösyö Purgon'un yazdığı bir lavmanı yaptırmamak ne büyük felaket! Bakın tekrar soruyorum: Sizi bu hekim takıntısından kurtarmanın bir yolu yok mudur kardeşim? Ne diye ömrünüzü onların ilaçlarına gömülmüş vaziyette geçirmek istiyorsunuz?

ARGAN

Ah Tanrım! Tam da sıhhati yerinde bir adam gibi konuşuyorsunuz kardeşim. Benim yerimde olsaydınız böyle konuşmazdınız. Sağlıklı olunca tıbbı saldırmak kolay tabii!

BERALDE

Peki sizin hastalığınız ne?

ARGAN

Beni çileden çıkarıyorsunuz! Bendeki hastalık sizde olsa, böyle zevzeklik eder miydiniz çok merak ediyorum doğrusu. Ah! Mösyö Purgon gelmiş.

5. Sahne

(Mösyö Purgon, Argan, Béralde, Toinette.)

MÖSYÖ PURGON

Aşağıda, kapıdan girer girmez pek hoş haberler aldım doğrusu. Bu evde benim yazdığım reçetelerle alay ediliyormuş, yazdığım ilaçlar reddediliyormuş!

ARGAN

Aman beyefendi, reddeden ben...

MÖSYÖ PURGON

Bu ne cüret! Hastanın hekime isyan ettiği nerede görülmüş!

TOINETTE

Korkunç! Korkunç!

MÖSYÖ PURGON

Benim, kendi ellerimle hazırladığım tenkiyeyi reddetmek!

ARGAN

Reddeden ben değilim...

MÖSYÖ PURGON

Tıp ilminin kuralları çerçevesinde düşünülüp hazırlanmış
bir tenkiyeyi reddetmek!

TOINETTE

Çok yanlış yapmış!

MÖSYÖ PURGON

Bağırsaklarda harikulade bir etki yaratacak bir tenkiyeyi
reddetmek!

ARGAN

Kardeşim, siz de...

MÖSYÖ PURGON

Öyle bir tenkiyeyi hor görmek!

ARGAN

Hor gören o...

MÖSYÖ PURGON

Bu ne pervasızlıktır!

TOINETTE

Çok doğru.

MÖSYÖ PURGON

Tıbbı karşı işlenmiş korkunç bir suç!

ARGAN

Ben değil, o...

MÖSYÖ PURGON

Tıp fakültesine ihanet! Ne ceza verilse azdır!

TOINETTE

Çok haklısınız.

MÖSYÖ PURGON

Sizinle her türlü ilişkiyi kestiğimi beyan ediyorum.

ARGAN

Suçlu kardeşim...

MÖSYÖ PURGON

Artık sizinle akraba olmak istemiyorum.

TOINETTE

Çok iyi edersiniz.

MÖSYÖ PURGON

Sizinle her türlü ilişkiyi kesmek için, işte yeğenime evliliği vesilesiyle yapmak istediğim bağışın senedi...

(Bağış senedini yırtıp parçalarını hırsla yere atar.)

ARGAN

Her şeyi mahveden kardeşim!

MÖSYÖ PURGON

Benim tenkiyemi küçümsemek!

ARGAN

Getirtin, derhal yaptırayım!

MÖSYÖ PURGON

Oysa sizi çok kısa zamanda iyileştirebilirdim!

TOINETTE

O buna layık değil!

MÖSYÖ PURGON

Vücudunuzu arıtacak, kirli sıvıları tamamen boşaltacağım!

ARGAN

Ah! Kardeşim!

MÖSYÖ PURGON

Bütün musibetlerin kökünü kurutmama on iki tenkiye yetecekti!

TOINETTE

O sizin tedavinize layık değil.

MÖSYÖ PURGON

Madem sizi tedavi etmemi istemiyorsunuz...

ARGAN

Suç bende değil!

MÖSYÖ PURGON

Madem bir hekime gösterilmesi icap eden mutlak itaati göstermiyorsunuz...

TOINETTE

İntikam! İntikam!

MÖSYÖ PURGON

Madem size yazdığım ilaçlara karşı isyan bayrağı açyorsunuz...

ARGAN

Aman! Haşa! Haşa!

MÖSYÖ PURGON

Ben de sizi sağlıksız bünyenizle, düzensiz bağırsaklarınızla, bozuk kanınızla, yakıcı safranızla ve feküllü sıvılarınızla baş başa bırakıyorum!

TOINETTE

Çok iyi yaparsınız!

ARGAN

Ulu Tanrım!

MÖSYÖ PURGON

Dört güne kalmaz iflah edilemez bir duruma düşmenizi dilerim Tanrı'dan.

ARGAN

Ah! Merhamet edin!

MÖSYÖ PURGON

Bradipepsi³¹ olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON

Bradipepsiden sonra dispepsi³² olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

31 Ağır ve zor hazım.

32 Hazım zorluğu.

MÖSYÖ PURGON

Dispepsiden sonra apepsi³³ olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON

Apepsiden sonra lenter³⁴ olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON

Lienteriden sonra dizanteri olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON

Dizanteriden sonra hidropisi³⁵ olasınız!

ARGAN

Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON

Hidropisiden sonra da hayatınızdan olasınız! Olasınız da çılgınlığınızın sizi nerelere sürüklediğini göresiniz!

6. Sahne

(Argan, Béralde.)

ARGAN

Ah! Eyvahlar olsun! Ben öldüm! Ben bittim! Beni kaybettiniz kardeşim!

BERALDE

Ne oluyor? Neyiniz var?

ARGAN

Artık dayanamıyorum. Tıp intikamını almaya başladı bile, hissediyorum!

33 Hazımsızlık.

34 Bir çeşit ishal.

35 Vücudun bir yerinde su birikmesi. Örneğin siroz.

BERALDE

Siz sahiden delirmişsiniz kardeşim! Sizi bu halde görmemeleri için neler vermezdim! Kendinize gelin biraz, çok rica ederim. Aklınızı başınıza toplayın. Kuruntuya kapılmayın bu kadar.

ARGAN

Ama beni nasıl tuhaf tuhaf hastalıklarla tehdit ettiğini siz de duydunuz kardeşim!

BERALDE

Pek safsınız doğrusu!

ARGAN

Dört güne kalmaz iflah edilemez bir duruma düşecekmişim, öyle dedi!

BERALDE

Dediyse dedi, ne var? Kâhin mi ki bu adam? Duyan da kader ağınız Mösyö Purgon'un elinde sanır. Yüce iradesiyle ömrünüzü istediği gibi uzatıp kısaltacak sanki! Düşünün ki hayatınızın ipleri sizin elinizde. Mösyö Purgon'un ilaçları sizi nasıl yaşatamazsa gazabı da öyle öldüremez. Bakın size hekimlerden kurtulmak için bir fırsat çıktı. Yok hekimler sizin için vazgeçilmezse başka bir tane bulmakta ne var? Her işte bir hayır vardır kardeşim.

ARGAN

Ah! Kardeşim! Mösyö Purgon benim bünyemi çok iyi tanıyordu; nasıl tedavi edilmem gerektiğini çok iyi biliyordu!

BERALDE

Kabul edin ki son derece önyargılı birisiniz ve olaylara hayli garip açılardan yaklaşıyorsunuz.

7. Sahne

(*Toinette, Argan, Béralde.*)

TOINETTE

Beyefendi, bir hekim gelmiş sizi görmek istiyor.

ARGAN

Ne hekimi?

TOINETTE

Tıp hekimi.

ARGAN

Sana kim olduğunu soruyorum!

TOINETTE

Şahsen tanımıyorum, ama hık demiş burnumdan düşmüş. Annemin namuslu bir kadın olduğunu bilmesem, babam tahtalıköyü boyladıktan sonra peydahladığı küçük erkek kardeşim derdim.

ARGAN

Söyle buraya gelsin.

BERALDE

Tam gönlünüze göre oldu. Bir hekim gitti, yenisi geldi.

ARGAN

Korkarım büyük bir felakete yol açacaksınız.

BERALDE

Yine mi! Dönüp dolaşıp hep aynı noktaya geliyorsunuz.

ARGAN

Ne yapayım, ne olduğunu dahi bilmediğim bütün o hastalıklar hiç aklımdan çıkmıyor ki. Bütün bu...

8. Sahne

(Hekim kılığındaki Toinette,³⁶ onun yanında Argan, Béralde.

TOINETTE

Beyefendi, izin verin size saygılarımı sunayım. Her türlü hacamat ve lavman ihtiyacınız için hizmetinize amadeyim.

36 Mihail Bulgakov, Molière zamanındaki hekimlerin giyimine dair şunları yazar: "Hekimlerin dış görünüşüne gelince –ki Paris'te katır sırtında dolaşan, koyu renk giysiler giyen ve kendilerine özgü gizemli bir dil konuşan sakallı adamların hekim oldukları kolayca ileri sürülebilirdi– güldürüye çıkartılan açık bir davetiye gibiydi." (Molière Efendi, Can Yayınları, 1990, s. 211.)

ARGAN

Size minnetarım beyefendi. İşe bak! Bu Toinette yahu!

TOINETTE

Beyefendi, affınıza sığınarak, uşağıma ufak bir talimat vermeyi unutmuşum. Hemen dönerim.

ARGAN

Sizce de bu adam Toinette'in ta kendisi değil mi?

BERALDE

Çok benzedikleri kesin. Ama bu tip şeylerle ilk defa karşılaşılmıyor. Tarih kitapları nice doğa oyunuyla dolu.

ARGAN

Şahsen şaşırdım doğrusu...

9. Sahne

(Toinette, Argan, Béralde.)

TOINETTE

(Hekim kıyafetini öyle çabuk çıkarmıştır ki hekim kılığına girdiğine inanmak çok zordur.)

Ne istemiştiniz efendim?

ARGAN

Ne?

TOINETTE

Beni çağırmadınız mı?

ARGAN

Ben mi? Hayır.

TOINETTE

Kulaklarım çınladı herhalde.

ARGAN

Bak, biraz dur da hekim nasıl sana benziyor sen de gör.

TOINETTE

(Çıkarken.)

Çok isterdim, ama içeride çok işim var. Zaten adamı yeterince gördüm.

ARGAN

İkisini de görmemiş olsam, aynı insan olduklarına yemin edebilirdim.

BERALDE

Böyle benzerliklere dair çok şaşırtıcı şeyler okumuştum. Hâlâ görüyoruz böyle şeyler. Herkes aldanıyor.

ARGAN

Kendi hesabıma ben buna aldanır, ikisinin aynı kişi olduğuna yemin dahi edebilirdim.

10. Sahne

(Hekim kılığındaki Toinette, onun yanında Argan, Beralde.)

TOINETTE

Beyefendi, sizden bütün kalbimle özür dilerim.

ARGAN

Şaşılacak şey doğrusu!

TOINETTE

Sizin gibi namlı bir hastaya gösterdiğim alakayı mazur görün, çok rica ederim. Dört bir yana yayılmış şöhretiniz, bana böyle teklifsiz davranma cesaretini verdi.

ARGAN

Hizmetinize amadeyim beyefendi.

TOINETTE

Yüzüme pek dikkatli bakıyorsunuz beyefendi. Sizce ben kaç yaşındayım?

ARGAN

Bence olsa olsa yirmi altı ya da yirmi yedi yaşındasınız.

TOINETTE

Ha-ha-ha! Tam doksan yaşındayım!

ARGAN

Doksan mı?

TOINETTE

Evet. Beni böyle genç ve zinde tutan ilmimin sırları nelere kadir işte siz de görüyorsunuz.

ARGAN

Ne güzel! Doksanlık bir ihtiyar delikanlı! Ne güzel!

TOINETTE

Ben gezgin bir hekimim. Şehirden şehre, bölgeden bölgeye, krallıktan krallığa dolaşarak dışıme göre, kafamı meşgul etmeye layık, tıp alanında keşfettiğim mühim sırları uygulayabileceğim namlı hastalar ararım. Öyle romatizmaymış, ödemmiş, yüksek ateşmiş, gazmış, baş ağrısıymış, bunlar beni kesmez. Ben böyle önemsiz, sıradan hastalıklarla oyalanmaya tenezzül etmem, mühim hastalıklar isterim. Beyne vuran kronik yüksek ateşler, lekeli hummalar, salgın vebalar, şişkin sirozlar, iltihaplı zatülcenpler isterim. İşte beni bunlar tatmin eder. Ben zaferi bunlara karşı kazanırım. Beyefendi, keşke size saydığım bütün bu hastalıklara tutulmuş, bütün hekimler tarafından terk edilmiş, umutsuzluk içinde can çekişiyor olsaydınız. O zaman ilaçlarımın mükemmeliyetini anlar, sizi tedavi etmek için nasıl canla başla uğraşacağımı görürdünüz.

ARGAN

Benim iyiliğimi bu denli düşündüğünüz için size minnettarım beyefendi.

TOINETTE

Nabzınıza bakayım. Hadi hadi, nazlanma da doğru düzgün at bakayım. Hımm ben sana düzgün atmayı göstereceğim. Ooo bu ne küstah nabız böyle! Anlaşılan sen beni daha tanımıyorsun. Hekiminiz kim?

ARGAN

Mösyö Purgon.

TOINETTE

Büyük hekimler listemde böyle bir isim yok. Nereniz hastaymış ona göre?

ARGAN

O karaciğer diyor. Başkaları dalak diyor.³⁷

TOINETTE

Bunların hepsi kara cahil! Sizin akciğeriniz hasta.

ARGAN

Akciğerim mi?

TOINETTE

Evet. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

ARGAN

Arada sırada başıma ağrılar giriyor.

TOINETTE

İşte tamam akciğer!

ARGAN

Bazen de sanki gözümün önüne perde inmiş gibi hissediyorum.

TOINETTE

Akciğer!

ARGAN

Ara sıra kalbim ağrıyor.

TOINETTE

Akciğer!

ARGAN

Bazen bütün uzuvlarıma bir uyuşukluk çöküyor.

TOINETTE

Akciğer!

ARGAN

Bazen de karnıma öyle sancılar saplanıyor ki sanki ishal...

TOINETTE

Akciğer! İştahınız yerinde mi?

ARGAN

Evet efendim.

TOINETTE

Akciğer! Bir iki kadeh şarap içmeyi de seviyor musunuz?

37 Mösyo Diafoirus ve oğlu Thomas (II. Perde, VI. Sahne).

ARGAN

Evet efendim.

TOINETTE

Akciğer! Yemekten sonra uyku bastırınca ufak bir şekerleme yapmayı seviyor musunuz peki?

ARGAN

Evet efendim.

TOINETTE

Akciğer diyorum size, hep akciğer! Hekiminiz ne gibi gıdalar yazdı size?

ARGAN

Çorba yazdı.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Tavuk eti.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Dana eti.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Haşlama.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Taze yumurta.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Akşamları da bir iki erik kurusu. Mideyi gevşetmek için.

TOINETTE

Cahil!

ARGAN

Bir de şarabı iyice sulandırarak içmemi söyledi.

TOINETTE

*Ignorantus, ignoranta, ignorantum!*³⁸ Sizin saf şarap içmeniz gerek! Fazla akışkan olan kanınızı yoğunlaştırmak için bol bol sığır eti, domuz eti, Hollanda peyniri, bulgur, pilav; pekiştirmek ve yapışkanlaştırmak içinse kestane ve helva yemeniz gerek. Sizin hekiminiz kafasız herifin tekiymiş! Ben size kendi ellerimle seçtiğim bir hekimi göndereceğim. Şehirde kaldığım sürece de ara sıra sizi ziyarete geleceğim.

ARGAN

Size minnettarım.

TOINETTE

Tanrı aşkına siz bu kolla ne yapacaksınız?

ARGAN

Nasıl?

TOINETTE

Ben sizin yerinizde olsam bu kolu derhal kestirirdim.

ARGAN

Niye ki?

TOINETTE

Aldığınız bütün gıdayı hep bu kol götürüyor görmüyor musunuz? Diğer kola hiçbir şey bırakmıyor!

ARGAN

Olabilir, ama benim bu kola ihtiyacım var.

TOINETTE

Bir de şu sağ gözünüz. Yerinizde olsam derhal oyduurdum.

ARGAN

Gözümü mü oydurayım?

TOINETTE

Bu gözün diğer gözü rahatsız ettiğini, onun gıdasını çaldığını görmüyor musunuz? Siz benim sözümü dinleyin.

³⁸ Toinette, Latince “cehalet” anlamına gelen *ignorantia* kelimesini yanlış çekmektedir.

Sağ gözünüzü en kısa zamanda oydurun. Sol gözle çok daha net göreceksiniz.

ARGAN

Acelesi yok canım!

TOINETTE

Hoşça kalın! Sizden bu kadar çabuk ayrılmak zorunda olduğum için çok üzgünüm; fakat dün ölen bir adam hakkında yapılacak önemli bir konsültasyona iştirak etmem gerekiyor.

ARGAN

Dün ölmüş biri üzerinde mi?

TOINETTE

Evet. Ne yapsaydık iyileşebilirdi, onu görüp anlamak için. Görüşmek üzere.

ARGAN

Hastalar misafirleri uğurlayamazlar, bilirsiniz.

BERALDE

Gerçekten çok maharetli bir hekime benziyor!

ARGAN

Evet, ama biraz fazla hızlı gidiyor canım.

BERALDE

Bütün büyük hekimler böyledir.

ARGAN

Diğeri rahat etsin diye bir kolu kesmek, bir gözü oymak, ne oluyoruz canım? Diğeri rahat etmesin, ben razıyım! Aman ne güzel ameliyat, beni bir gözü kör ve çolak bırakacak!

11. Sahne

(Toinette, Argan, Béralde.)

TOINETTE

Hadi hadi, uğurlar olsun, hiç gülecek halim yok doğrusu!

ARGAN

Ne oluyor?

TOINETTE

Aman şu sizin hekim! Tutturdu nabzınıza bakayım diye.

ARGAN

Kerataya da bakın! Doksan yaşında adam!

BERALDE

Evet sevgili kardeşim... Madem Mösyö Purgon ile aranız bozuldu, artık size yeğenim için çıkan talipten bahsetme-me izin verirsiniz herhalde?

ARGAN

Hayır vermem kardeşim. Ben onu manastıra kapatacağım, zira benim irademe karşı geldi. Bu işin içinde bir gönül meselesi var farkındayım. Gizli bir buluşmadan haberim oldu ki, daha kimse bundan haberim olduğunu bilmiyor.

BERALDE

Kızın gönlü başkasındaysa bunda bu kadar büyütecek ne var sevgili kardeşim? Neden namus meselesi yapıyorsunuz ki? Sonuçta belli ki bu iş evliliğe gidiyor. Bundan daha namuslu ne olabilir?

ARGAN

Neyse ne kardeşim. Kızım rahibe olacak, işte o kadar. Ben kararımı verdim.

BERALDE

Siz birine yaranmaya çalışıyorsunuz.

ARGAN

Anlaşıldı. Dönüp dolaşıp lafı illa ki buraya getireceksiniz, varsa yoksa karım!

BERALDE

Pekâlâ, doğru, evet kardeşim. Madem açık konuşacağız. Evet, karınızı kastediyorum. Sırf hekimlere bağımlı olmanıza değil, karınıza da bu denli bağımlı olmanıza dayanamıyorum. Kurduğu tüm tuzaklara gözü kapalı düşüyorsunuz.

TOINETTE

Ah! Ah! Hanımefendi hakkında böyle konuşmayın efendim! Bu hanım için söylenecek tek bir fena söz olamaz. Yapmacıksız bir kadın; kendisini seven beyefendiyi seven bir kadın... Böyle konuşmanıza dünyada izin veremem!

ARGAN

Bana nasıl ihtimam gösteriyor sor da söylesin sana!

TOINETTE

Çok doğru.

ARGAN

Hastalığıma nasıl üzüldüğünü.

TOINETTE

Kesinlikle.

ARGAN

Bana nasıl baktığını, benim için nasıl didindiğini.

TOINETTE

Şüphesiz. Sizi ikna edeyim ister misiniz? Size hemen burada hanımefendi beyefendiyi nasıl seviyor kanıtlayayım mı? Beyefendi izin verin de, kardeşinize nasıl yanıldığını ispat edeyim.

ARGAN

Nasıl olacak bu?

TOINETTE

Hanımefendi birazdan dönecek. Siz şu koltuğa uzanıp ölü taklidi yapın. Ona haberi verdiğimde nasıl kahrolacak göreceksiniz.

ARGAN

Bence sakıncası yok.

TOINETTE

Tabii yok. Ama çok da uzatmayın. Yoksa kederinden ölür kadıncağız.

ARGAN

Sen orasını bana bırak.

TOINETTE

(Béralde'e.)

Siz de şu köşeye saklanın.

ARGAN

Ölü taklidi yapmanın bir tehlikesi yoktur, değil mi?

TOINETTE

Yok canım, tabii ki yok. Ne tehlikesi olacak? Siz şöyle uzanın sadece.

(Alçak sesle.)

Kardeşinizin ağzı bir karış açık kalacak. İşte hanımefendi de geliyor. Aman kımıldamayın.

12. Sahne

(Béline, Toinette, Argan, Béralde.)

TOINETTE

(Haykırarak.)

Ah yüce Tanrım! Vah başımıza gelenler! Bu nasıl iştir!

BELINE

Neler oluyor Toinette?

TOINETTE

Ah hanımefendi!

BELINE

Ne var?

TOINETTE

Kocanız öldü!

BELINE

Kocam mı öldü?

TOINETTE

Heyhat, evet. Zavallı merhum göçüp gitti.

BELINE

Emin misin?

TOINETTE

Eminim. Olanları henüz kimse bilmiyor. Ben burada tek başımaydım. Adamcağız kollarımın arasında son nefesini verdi. Bakın işte, orada, koltuğunda boylu boyunca yatıyor.

BELINE

Çok şükür Tanrım! Nihayet bu ağır yükten kurtuldum! Ne kadar salaksın Toinette! Öldü diye üzülecek ne var?

TOINETTE

Bilmem, ağlamak gerekir diye düşünmüştüm hanımefendi.

BELINE

Hadi hadi, ağlamaya değmez. Öldü de ne eksildi sanki? Ne işe yarıyordu ki zaten bu dünyada? Herkesi bunaltan, pis, mide bulandıran bir adam! Lavmansız, ilaçsız duramaz! Sürekli aksırır, tıksırır, burnunu siler, tükürür! Akılsız, sıkıcı, huysuz, insanları yoran, gece gündüz hizmetçi uşak azarlayan biri!

TOINETTE

Ölünün arkasından ne de güzel konuştunuz!

BELINE

Planımı gerçekleştirmem için bana yardım etmelisin Toinette. Yardımın karşılığında ben de seni unutmayacağım, bundan emin olabilirsin. Madem şans eseri ölümünden henüz kimsenin haberi yok, onu yatağına taşıyalım ve ben işimi halledene kadar ölümünü gizli tutalım. Ele geçirmek istediğim paralar, senetler var. En güzel yıllarımı bu herifle harcadım, mükâfatsız kalmam olacak iş mi? Hadi gel Toinette, her şeyden önce şu anahtarları alalım.

ARGAN

(Birdenbire doğrulur.)

Orada durun bakalım!

BELINE

Ayy!

ARGAN

Demek bana sevginiz buymuş hanımefendi, sevgili karıcığım?

TOINETTE

Ah! Merhum ölmemiş!

ARGAN

(Çıkmakta olan Béline'e.)

Gerçek sevginizi gördüğüme çok sevindim. Hakkımda söylediğiniz övgü dolu sözler de pek hoştu doğrusu! Bu bana ders olsun da, ileride akli başında davranıp aynı hatalara düşmeyeyim.

BERALDE

(Saklandığı köşeden çıkarak.)

Ya işte böyle, gördünüz mü kardeşim?

TOINETTE

İnanın böyle bir şey olacağı hayatta aklıma gelmezdi! Ama durun, kızınızın sesini duyuyorum. Siz yine şuraya uzanın. Bakalım o sizin ölüm haberinizi nasıl karşılayacak. Onu da bir sınamak hiç fena olmaz doğrusu. Hazır başlamışken, ailenizin sizin hakkınızdaki gerçek duygularını öğrenmiş olursunuz böylece.

13. Sahne

(Angélique, Argan, Toinette, Béralde.)

TOINETTE

(Haykırarak.)

Ah! Tanrım! Ah! Bu nasıl bir felakettir! Bu ne acı bir gün böyle!

ANGELIQUE

Neyin var Toinette? Niçin ağlıyorsun?

TOINETTE

Heyhat, size kötü haberlerim var.

ANGELIQUE

Ne oldu?

TOINETTE

Babanız öldü.

ANGELIQUE

Babam mı öldü Toinette?

TOINETTE

Evet, bakın işte şuracıkta yatıyor. Demin fenalaştı, sonra sizlere ömür.

ANGELIQUE

Ah! Tanrım! Ne felaket! Zalim kader! Eyvahlar olsun! Dünyada sahip olduğum tek insanı, babamı kaybettim! Üstelik tam da bana kırgın olduğu sırada kaybettim onu! Ah, bahtsız başım! Ne yapacağım şimdi ben? Böyle büyük bir kayıptan sonra neyle avunurum?

14. Sahne (Son Sahne)

(Cléante, Angélique, Argan, Toinette, Béralde.)

CLEANTE

Neyiniz var güzel Angélique? Niçin ağlıyorsunuz?

ANGELIQUE

Ah Tanrım! Hayatta benim için en sevgili, en değerli kişiyi kaybettiğim için ağlıyorum. Babamın ölümüne ağlıyorum.

CLEANTE

Aman Tanrım! Ne felaket! Nasıl olur böyle bir şey! Ulu Tanrım! Amcanızdan, babanıza benden bahsetmesi için ricada bulunmuştum. Şimdi de kendimi takdim etmeye gelmişim. Yalvarıp yakararak kalbini yumuşatmaya çalışacak, benimle evlenmenize izin vermesini isteyecektim.

ANGELIQUE

Ah! Cléante, bunlardan bahsetmeyelim artık. Evlilik düşüncelerini bir yana bırakalım. Babamı kaybettim ya,

dünyayla da işim kalmadı, her şeyden vazgeçiyorum. Evet sevgili babacığım, daha önce sizin isteklerinize karşı gelmiş olsam da, şimdi hiç olmazsa bir arzunuzu yerine getirecek, size verdiğim üzüntüyü telafi etmeye çalışacağım. Size söz veriyorum babacığım. İzin verin nasıl pişman olduğumu göstermek için sizi son bir kez öpeyim.

ARGAN

(Doğrulur.)

Ah canım kızım!

ANGELIQUE

Ayy!

ARGAN

Korkma canım kızım, ben ölmedim. Gel buraya. Sen benim öz kızımsın, benim kanımdansın. Senin böyle temiz bir yüreğe sahip olduğunu gördüğüme çok sevindim.

ANGELIQUE

Ah! Bu ne tatlı bir sürprizdir babacığım! Madem Tanrı dualarımı duyup sizi bana geri verdi, izin verin dizlerinize kapanıp sizden bir şey isteyeyim. Eğer gönlümün arzusunu tasvip etmiyorsanız, Cléante'ın kocam olmasını istemiyorsanız, bari bir başkasıyla evlenmem için zorlamayın beni. Sizden tek istediğim bu.

CLEANTE

(O da Argan'ın dizlerine kapanarak.)

Ah beyefendi, bırakın kalbiniz onun ve benim yakarışlarım karşısında yumuşasın. Birbirimize duyduğumuz bu güzel aşka karşı gelmeyin.

BERALDE

Artık buna nasıl karşı gelirsiniz sevgili kardeşim?

TOINETTE

Böyle büyük bir aşka duyarsız mı kalacaksınız beyefendi?

ARGAN

Hekim olsun, evliliği onaylayayım. Evet, hekim olun, kızımı size vereyim.

CLEANTE

Memnuniyetle beyefendi. Sizin damadınız olmak için illa hekim olmak gerekiyorsa, hekim olurum. Hatta isteyin, eczacı da olurum. Hekim olmak ne ki! Güzel Angélique için daha fazlasını da yapmaya hazırım ben.

BERALDE

Fakat aklıma bir şey geldi kardeşim. Asıl siz hekim olsanız. İhtiyacınız olan her şey kendi içinizde olsa çok daha iyi olmaz mı?

TOINETTE

Çok doğru. İşte sizi kısa zamanda iyileştirecek bir çözüm. Sonuçta bir hekimin bünyesine saldırmayı akli başında hiçbir hastalık göze alamaz!

ARGAN

Sanırım benimle dalga geçiyorsunuz kardeşim. Bu yaşta okula mı gideceğim ben Tanrı aşkına?

BERALDE

Okula gitmek mi! Siz uzman sayılırsınız, uzman! Hekimler arasında sizden bilgisi zor bulunur.

ARGAN

Ama iyi Latince konuşmak gerek; hastalıkları, ilaçları tanımak gerek.

BERALDE

Hekim cüppesiyle takkesini geçirdiniz mi üzerinize, bütün bunları şıp diye öğrenirsiniz. Sonra istemediğiniz kadar bilge olursunuz.

ARGAN

Nasıl olur? İnsan bunları giyince hastalıklar üzerine ahkâm kesebiliyor mu yani?

BERALDE

Tabii ki. Keramet cüppe ile takkede. Bunlarla konuştuğunuzda bütün zırvalıklar bilgeliğe, bütün budalalıklar hikmete dönüşür.

TOINETTE

Mesela sizin şu sakalınız beyefendi. Hiçbir şeyiniz olmasın, sadece bu sakal yeter. Sakallı adam şimdiden yarı hekim sayılır!

CLEANTE

Ne olursa olsun ben her şeye hazırım.

BERALDE

Sizi birazdan hekim yapsınlar mı, ne dersiniz?

ARGAN

Nasıl birazdan?

BERALDE

Evet, birazdan. Hem de kendi evinizde.

ARGAN

Benim evimde mi?

BERALDE

Evet. Arkadaşlarımdan bir fakültesi var. Birazdan buraya gelecekler. Diploma törenini salonda yaparız. Size hiçbir masraf getirmeyecek.³⁹

ARGAN

İyi de, ben ne derim? Ne cevap veririm?

BERALDE

Onlar size iki kelimeyle olayı anlatıp, diyeceklerinizi bir kâğıda yazıp verirler. Hadi gidin üzerinize temiz bir şeyler giyin. Ben de onları çağırtaım.

ARGAN

İyi, hadi bakalım.

CLEANTE

Affedersiniz ama arkadaşlarımdan fakültesi demekle tam olarak ne demek istediniz?

TOINETTE

Niyetiniz ne?

³⁹ Para karşılığı diploma veren bazı fakir fakültelere gönderme yapılıyor. Bu fakülteler diploma satmakta, varlıklı öğrencilere her türlü kolaylığı sağlamaktaydı.

BERALDE

Niyetim bu akşam biraz eğlenmek. Oyuncular, bir hekimin diploma töreni üzerine danslı, müzikli bir ara oyun sunacaklar. Hep beraber eğleniriz diye düşündüm. Kardeşim de başrolü oynar.

ANGELIQUE

Bana öyle geliyor ki amcacığım, siz babamla biraz fazla dalga geçiyorsunuz.

BERALDE

Fakat tatlı yeğenim, bu onunla alay etmek değil ki. Sadece onun suyuna gitmek, o kadar. Aramızda yabancı yok. Hatta hepimiz kendimize birer rol seçip birbirimizi eğlendirebiliriz. Ne de olsa bugün karnaval.⁴⁰ Hadi hemen hazırlanalım!

CLEANTE

(*Angélique'e.*)

Siz de razı mısınız?

ANGELIQUE

Madem elebaşı amcam, razıyım.

⁴⁰ *Hastalık Hastası* ilk defa karnaval bitiminden bir hafta önceye denk gelen 10 Şubat 1673 Cuma günü oynanmıştır.

III. Ara Oyun⁴¹

(Konuşmalar, şarkılar ve dans eşliğinde hekim olan bir adamın gülünç diploma törenidir.)

Bale Girişi

(Çok sayıda döşemeci salonu hazırlamak üzere içeri girer, müzikle uyumlu olacak şekilde bankları yerleştirir.

Daha sonra –sekiz şıngacı, altı eczacı, yirmi iki hekim, hekim adayı, dans eden sekiz cerrah ile şarkı söyleyen iki cerrahtan oluşan– topluluk salona girerek mevkilerine göre yerlerini alır.)

BAŞKAN

Bugün burada toplanan çok bilge hekimlere ve tıp profesörlerine, Fakülte'nin verdiği hükümlerin sadık uygulayıcıları olan siz cerrah ve eczacı beylere ve bugün bize eşlik eden herkese selamlar, saygılar, bol kazançlar ve afiyetler olsun. Çok bilge meslektaşlarım, tıp mesleğinin ne kadar iyi bir icat olduğunu ne kadar dile getirsem azdır. Mucize kabîlinden sadece ismi sayesinde çeşit çeşit insana bunca zamandır rahat rahat yaşama imkânı sağlayan bu kutsal tıp mesleği ne güzel bir şey, ne kutlu bir icattır! Bütün dünyada ne kadar rağbet gördüğümüzü, büyük küçük herkesin bize ne kadar muhtaç olduğunu hepimiz

41 Yarı Latince yarı Latinceleştirilmiş Fransızcayla kaleme alınan üçüncü ve son ara oyunun başka bir dile bire bir çevrilmesi hemen hemen imkânsızdır.

görüyoruz. Tedavilerimize başvuran herkes bize Tanrı gözüyle bakıyor. Prenslerin ve kralların reçetelerimize nasıl itaat ettiklerini görüyorsunuz. O halde böyle bir itibarı, rağbeti ve şerefi muhafaza etmek için elimizden geleni yapmak ve yüce loncamıza sadece bu saygıdeğer görevi yerine getirebilecek yetide ve liyakatte insanları kabul etmeye özen göstermek bizim açımızdan bilgece, sağduyulu ve temkinli bir davranış olacaktır. İşte sizler de bugün bu nedenle buraya davet edilmiş bulunuyorsunuz. Karşınızda gördüğünüz bu bilge kişide liyakatli bir hekim adayı bulacağınıza inanıyor ve şimdi onu her türlü konuda sınavdan geçirmeniz ve incelemeniz için sizin maharetli ellerinize bırakıyorum.

BİRİNCİ DOKTOR

Şayet sayın başkanın, bilge hekimlerin ve şanlı cemaatin izni olursa, saydığım ve hürmet ettiğim bu çok bilge mezuna, afyonun hangi sebep ve neden dolayısıyla uyku verdiğini sormak istiyorum.

MEZUN

Bilge hekim bana afyonun hangi sebep ve neden dolayısıyla uyku verdiğini sordu. Benim buna cevabım şudur: Zira afyonda, duyuları uyutan uyku verici bir özellik bulunmaktadır.

KORO

Ne güzel, ne güzel, ne güzel, ne güzel cevap! Bizim yüce loncamıza girmeye layık, layık, layıktır o!

İKİNCİ DOKTOR

Sayın başkanın, çok bilge Fakülte'nin ve münazaralarımıza iştirak edenlerin izni olursa, sana, ey bilge mezun, hidropisi denen hastalığa karşı uygulanması uygun olan tedavi yollarını soracağım.

MEZUN

Tenkiye yapılır, sonra hacamat edilir, en son müshil verilir.

KORO

Ne güzel, ne güzel, ne güzel, ne güzel cevap!

ÜÇÜNCÜ DOKTOR

Sayın başkanın, çok yüce Fakülte'nin ve bugün burada hazır bulunan cemaatin izni olursa, sana, ey bilge mezun, zafiyete, akciğer hastalıklarına ve astıma karşı hangi tedavilerin uygulanmasını uygun gördüğünü soracağım.

MEZUN

Tenkiye yapılır, sonra hacamat edilir, en son müşhil verilir.

KORO

Ne güzel, ne güzel, ne güzel, ne güzel cevap!

DÖRDÜNCÜ DOKTOR

Bilge mezun söz konusu hastalıklara karşı harika tedaviler önerdi. Fakat sayın başkanı, çok yüce Fakülte'yi ve bizi dinleyen saygıdeğer cemaatin canını sıkmayacaksa, kendisine bir soru daha soracağım. Dün elime bir hasta geçti. Söz konusu hasta şiddetli ateşten, şiddetli baş ağrısından, şiddetli kaburga ağrısından ve şiddetli nefes darlığından mustarip. Bilge mezun lütfen söylesin bana, bu hasta için ne yapmak gerekir?

MEZUN

Tenkiye yapılır, sonra hacamat edilir, en son müşhil verilir.

BEŞİNCİ DOKTOR

Peki ya hastalık inat ederse, bir türlü iyileşmek istemezse ne yapmak gerekir?

MEZUN

Tenkiye yapılır, sonra hacamat edilir, en son müşhil verilir.

KORO

Ne güzel, ne güzel, ne güzel, ne güzel cevap!

BAŞKAN

Fakülte tarafından öngörölmüş yasalara sağduyu ve di-
riyetle riayet edeceğine yemin eder misin?

MEZUN

Yemin ederim.⁴²

BAŞKAN

İyi veya kötü hep eskilerin tedavi yöntemlerine riayet edeceğine yemin eder misin?

MEZUN

Yemin ederim.

BAŞKAN

Hasta hastalığından ölüp gitse bile, kaynağını yüce Fakülte'den almayan hiçbir tedavi yöntemine başvurmaya yemine yemin eder misin?

MEZUN

Yemin ederim.

BAŞKAN

Öyleyse ben de, saygıdeğer ve bilge takkemin bana verdiği yetkiye dayanarak sana bütün dünyada hiçbir ceza görmeksizin tıp mesleğini icra etme, müshil verme, hacamat etme, delme, biçme, kesme ve adam öldürme yeti ve yetkisini bahşediyorum.

Bale Girişi

(Bütün cerrahlar ve eczacılar, müzikle uyumlu olacak şekilde dans edip hekim adayına saygılarını sunarlar.)

MEZUN

Ey ravent ve sinameki ilminin yüce bilginleri, size methiyeler düzmeye, güneşe ışın, gökyüzüne yıldız, okyanusa dalga, ilkbahara güller eklemeye kalkışmak benim için çılgınca, uygunsuz ve gülünç bir şey olurdu. Böyle yüce bir loncaya teşekkürlerimi tek bir kelimeyle sunmama

⁴² Molière, 17 Şubat 1673 akşamı oynanan dördüncü temsil sırasında işte bu replikte fenalaşmış, oyunu zar zor tamamlayabilmiştir. Evine götürülen Molière, birkaç saat sonra hayata gözlerini yummuştur.

izin veriniz. Size, doğaya ve babama borçlu olduklarımdan çok daha fazlasını borçluyum. Doğa ve babam beni insan yaptı; siz ise beni bundan çok daha öte hekim yaptınız. Bu, kalbimde yüzyıllarca sürecektir duygular uyandıran bir şeref ve lütuftur.

KORO

Bu kadar iyi konuşan ey sen yeni hekim, sen çok yaşa, çok yaşa, çok yaşa, çok yaşa, yüz kere çok yaşa! Daha binlerce yıl ye, iç, hacamat et ve öldür!

Bale Girişi

(Bütün cerrahlar ve eczacılar orkestraya, şarkıcılara, el çırpınlara ve eczacıların havanlarından çıkan seslere ayak uydurarak dans ederler.)

BİR CERRAH

Tanrı'nın izniyle bütün cerrah ve eczacı dükkânları onun bilge reçeteleriyle dolup taşsın!

KORO

Çok yaşa, çok yaşa!

BİR CERRAH

Her geçen yıl onun menfaatine olsun, hep vebalar, çiçek hastalıkları, hummalar, zatülcenpler, dizanteriler getirsin!

KORO

Çok yaşa, çok yaşa!

Son Bale Girişi

(Son koro sırasında hekimler, cerrahlar ve eczacılar mevkiilerine göre çıkarlar.)

Molière [Jean-Baptiste Poquelin] (1622-1673): Clermont Koleji'nde Latin ve Yunan dili ve edebiyatı dersleri aldı. Hukuk öğrenimi gördü, 1641'de kabul edildiği barodan ayrıldı. Zamanını ve dehasını tiyatroya adadı. Ölene dek, yani otuz yıl boyunca tiyatro eserleri yazdı, yönetti ve temsillerde rol aldı. Klasik Fransız komedyasının kurucusu olarak kabul edilmesini sağlayan bir gelenek yaratmayı başardı. İlk olarak 1673 yılında Palais-Royal'de sahnelenen bu oyun Molière'in yazdığı son komedyadır. Daha önce Orta Çağ tiyatrosu ve commedia dell'arte tarafından da işlenen tıp eğitimi, hekimlik gibi temaları ele alır, bu iki kurumu acımasızca eleştirir. Oyunun ilk temsillerinde hastalık hastası Argan'ı da kendisi oynamıştır. Bu temsillerden birinin sonuna doğru sahnede fenalaşmış, kısa bir süre sonra da hayatını kaybetmiştir. Hastalık Hastası prologları ve ara oyunları da içeren tam metniyle Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde.

Berna Ginen (1979): Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Galatasaray Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler okurken Robert Schuman Bursu'na hak kazandı ve eğitimine Fransa'da Institut d'Etudes Politiques de Paris'te (Sciences Po) devam etti. Aynı okulda XX. Yüzyıl Avrupa Tarihi üzerine lisans, yüksek lisans ve doktora yaptı. İngilizce ve Fransızcadan çeviriler yapmaktadır.

9 786053 326854

KDV dahil fiyatı
10 TL

